Clár

Cnoidí 7 Sgáinóga an Tí	1
Petticoat Loose	29
Seán Ó Fearghail Caisleán na bhFice	33
Cuaċ Ṫulaċ Fraoiġ	37
Naoimh Peadar agus an Slánuiġṫeoir ~~An fear a díol a léine~~	38
Iarla a ḋéanamh de Ḋomhnall	41
Tobar 7 uisce glóraċ	42
an fear a díol a léine	43
+ Cáipínín sa bhfiacail	48
Céadtaċ Mac Rí na gCor	49
Máire an Ċapaill Báin	72
+ Na Gobúnaiġ	73
Capall Trí Ċos	76
Fóidín Mearḃa	77
Fear Gortaċ	79
Sgéal an Tí ar an gCrann	81
+ Domhnaċ Brún	81
Barr na bhFearmaí	82
an marbhán 7 bean tiġearna	83
Joe Heddy	86
fear na mBréiceadaí (l. 109)	90
Eóġin an Muilleoir	96

Zalain Zrafiz 110

Coriueptiai ajmfiRe 112

26 . 2 . 1936

Croiḋe agus Sgaṁóga an Éin.

Ḃí fear 'na ċóṁnaiḋe i gContae Ċiarraiġe 7 baḋ é an ċeird a ḃí aige a' déanaṁ sguab. Ḃí beirt ṁac 7 inġean aige. Ní raiḃ slíġe ṫaisge ar ḃiṫ aige ḋófa aċ ḋo léir mar ḃí sé a ḋéanaṁ na sguab 7 ḋá ndíol ar an margaḋ. Lá ḋá ḋtáinig sé abaile ḋubairt sé leis an mbeirt ṁac go gcaiṫfiḋís imṫeaċt amḃáraċ agus ṡiúl ċun na coilleaḋ 7 fraoċ a ṫabairt ċuige le sguaba a ḋéanaṁ go raiḃ sé féin tuirseaċ a' siúl ann. D'éiriġ an ḃeirt stócaí ar maidin agus ṡiuḃlaḋ siad ċun na coilleaḋ a' baint an ḟraoiġ. Seán 7 Séamus baḋ é ainm a ḃeirt ṁac é. An ċéad ḋorán ar leagadar láiṁ air d'éiriġ éan uaiḋ amaċ. "A Seáin," adeir Séamus, "a' ḃfeiceann tú an t-éan?" "Feicim," ar seisean. "Ḋeaiṁan éan a ċonnaic aonduine ariaṁ leaṫ ċoṁ ḋeas leis. Leanfaimíd ḋó 7 ḃéarfaimíd air," adeir Séamus.
"Ní ḃéarfa," adeir Seán.
"Á; tá sé an ṫocair", ar Séamus, is

fuaraṫa breá aṁ.

Ċaiṫeadar an lá sin nó go raiḃ sé i n-a [illegible] a' [illegible] an [illegible] 7 [illegible] sé [illegible]. Ḃí an t-aṫair a' dearcaḋ amaċ i gcóṁnaiḋe féaċaint a ḃfeicfeaḋ sé a' teaċt iad. Ṫáinig siad abaile le tuiṫim na hoiḋċe gan breac ná sruaḃ.

"Bhel," arsa an t-aṫair, "ḋéanaḋ greim le n-iṫe nó le n-ól a ġeiḃeaḋ siḃ sa teaċ seo nó go dtuga siḃ aḋḃar na sruaḃ ċugam-sa."

"Maiṫ ṁ'anam, a aṫair, dá bhfeicfeá féin an t-éan", arsa duine aca, "go ḃaḃtá féin an t-éan ċóṁ maiṫ linn-ne."

Ċuaiḋ an t-aṫair a ċodlaḋ agus nuair a ḟuaiḋ tuair an ṁáṫair greim le n-iṫe ḋóiḃ agus ċuir sí a ċodlaḋ iad. Nuair a d'éirigeadar ar maidin ċuadar amaċ ċun na coillte a' baint na sruaḃ arís. An ċéad rogán ar leogadar a láiṁ an ḋíriġ an t-éan arís. "Ara, a Ṡeáin," arsa Séamus, "an bhfeiceann tú an t-éan arís?" "Feicim," arsa Seán, "ai na balcanaí leis." "Tá sé a ḋearcaḋ an-tuirseaċ," arsa Séamus, "is fuaraṫa breá an inniu!"

Leanadar dó ach ċonnaic sé grian bhreá air.
Ḃí an tsaċair á dtarraing orṫa i gcómnaiḋe
an fáil ná go bfeicfeaḋ sé á dtigeaċt iad.
Ṗébar buile a ḃí air an ċéad lá ḃí a ḋ'ásaileaḋ
air an dara lá. Ṫáinig siad abhaile le
tuitim na hoíḋċe don ṫan na sguab.
Ḋ'fiafruiġ sé ḋíoḃ go cé'n ċiall nach dtug
siad isteach na sguab inné. Dubhairt siad
leis go raiḃ siad a ... ar an ṫan agus
gur ċuir sé grian bhreá air.
"Téigiḋ a ċodlaḋ," ar seisean, "greim ní
ḃfaiġiḋ siḃ ⁊ braon ní ólfaiḋ siḃ ... go
go bráṫaiḋ go dtaga siḃ na sguaba isteaċ!"
Ċuaiḋ siad a ċodlaḋ ⁊ maidin lá ar n-a
ḃáraċ d'éiriġ siad. Ṗébar cé'n greim le n-ite
a fuaradar ón mbéaċair. Fuair siad ċun
na coilleaḋ agus an ċéad dorán ar leagadar
lámh air d'éiriġ an ṫan.
"Ara, a Ṡeáin," adar Séamus, "a' bfeiceann tú
an t-ṫan? Ní'ḋ amaiḋ go bfuil sé an tuirseaċ
indiu gur fuaraṫa bhreá air!"
Leanadar don ṫan. A' ... faoi ḋóin
gríosaiġ ... ar an ṫan. Ṫáinig siad

abhaile go sroichfeadh agus an t-éan acu.
Bhí an t-athair annsin a' fanacht orrtha.
"Cá bhfuil a' fraoch?" ar Susan
"An bhfeiceann tú an t-éan?" arsa Séamus
"Maise m'anam féin," ar Susan, "nach bhfuil
milleadh ar bith agam orthu (onaibh), nach bhfaca mé
aon éan ariamh leis chomh deas leis an
éan."

Chuadar isteach chun a' tighe. "Má tá aon
ghreim agaibh le n-ithe," adubhairt an t-athair
leis an máthair, "tabhair dóibh é." Ìng.
"Téighigí a chodladh anois. Tá ceart
agaibh bheith tuirseach."
Nuair bhí sé cleachtaí ar dhianaibh na
na sguab chuaidh sé 7 Susan sé [illegible]
Fanacht dóibh san 7 chuir sé annsin é.
Shocruigh sé nead beag féir san 7 chuir
sé ar chaobh a' bhalla é.
"Gabhfad mé féin ar maidin," ar Susan
"7 feicfimid cad é fáth atá le heagla na sguab."
D'éirigh sé ar maidin 7 rug sé ar a
ròpa 7 fuaigh sé orrtha.
"Níor dheárna mé," adeir sé, "cén baol a

bhí ar an tinn, a' filleadh uair eile arís.

Fuair sé go dtí an teach agus chonnaic sé an bhó faoi na tinn ba dheise a chonnaic sé ariamh, bhfaca sé. Rug sé ar an mbó agus bhí sé a' tarraingt uirthi.

"Maise, mo chomharsa," adeir sé, "tá [illegible] sibh ag an ngabha anseo [illegible] a mbeadh [illegible] mé bhfeicfeadh go dtugthaí sé [illegible] dom ach go bhfuighinn luach mo bhó. [illegible] luach a bheadh mo bhó [illegible] nach go mbeadh [illegible] [illegible]

Thug sé leis an mbó suas go dtí an ngabha anseo.

"A' gceannóchá an mbó seo uaim?" ar seisean leis an ngabha.

"Céard a bhéarfá a [illegible] uirthi?" adeir an gabha.

"Céard a bhéarfas tú dom uirthi?" ar seisean.

"Tabharfaidh mé dhá chéad punt duit," adeir an gabha ar ais.

"Bíodh sí agat," ar seisean.

Chomhair sé amach an dá chéad punt aige, fuair sé amach agus fuair sé

ugh 7 éadaċ

Ceangail sé péire capall 7 ṫug sé abhaile iad. Ċuile óiḋċe ní ḋéar ċeap-muiġ uair ag ite 7 ól, ní raiḃ cadai aige féin ag a ḃean 7 ag a ċlann. Ar maidin lá ar na ḃáraċ ḋéirig sé agus fuair sé ubh eile faoiḋ ann. Ṫug sé leis í 7 ċuaiḋ sé go dtí an ġaḃa arís agus d'fiafruiġ sé ḋe cé méad a ḃéarfaḋ sé ḋó uirṫi seo. Dubairt sé leis go dtiubraḋ sé a ḋá oiread uirṫi 7 ṫug sé ar an ubh ruḋ é. Ṫug sé céad ċéad punt ḋó ar an ubh sin. Maidin an tríoṁaḋ lá ḋéirig sé 7 fuair sé ubh ní ba ṁó ná aon ceann de na huḃeaċa 7 ċuaiḋ sé go dtí an ġaḃa leiṫe. D'fiafruiġ sé ḋó céard a ḃéarfaḋ sé ḋó uirṫi seo.

"Ṫiuḃraiḋ mé an oiread daoiṫ uirṫi seo 7 ṫug mé duiṫ ar an ḃféire eile," ar seisean

Nuair a ḃí 7 sé anuiċ é d'fiafruiġ sé ḋe cé ḃfuair sé na huḃeaċa

"Á," adeir sé, "ṫoin a ruġ na síocáin insa ġcnoc uirṫi agus fuair mé na huḃeaċa

sin faoi'n éan 'chuile maidin le gach maidin."

"Bhuel," adeir an gabha airgid, "má dhíolann tú an t-éan liomsa tabharfaidh mé an oiread óir ar ~~[illegible]~~ an éan agus íocfaidh mé ór ar na trí huibhe."

"Níor mhaith liom an t-éan a dhíol," adeir sé, "caillfidh an dá gharsún dá ndíolfainn an t-éan, tá siad chomh ceanamhail sin air, agus ní maith liom fós sgaramhaint leis ach an oiread."

"Bhuel, a dheartháir, cead dom an t-éan a [illegible]" ar seisean.

"Tabharfad," ar seisean, "tuige nach dtabharfainn."

Chuaigh an gabha airgid leis go bhfaca sé an t-éan. Rug sé ar an éan agus bhí sé á [illegible] air. D'fhosgail sé amach a dhá sgiathán, mar bhí sé ina sgoláire maith, bhí sé [illegible] Laidin faoi sgiathán an éin:

"An té a d'íosfadh mo chroidhe agus mo sgámhógaí, bheadh píosa óir faoi na chloigeann chuile [illegible] sé. An té a d'íosfadh mo chonablach bheadh sé pósta ag inghean rí na Spáinne."

Nuair a bhí an méid sin léighte ag an ngabha, "An bhfuil fhios agat céard a déanfas tú

anois," ar seisean, "níl agat-sa aon inġean aṁáin, agus níl agam-sa aon ṁac aṁáin. Cuirfiḋ mé iallaċ ar mo ṁac t'inġean a ṗósaḋ má ṫugann tú an t-éan soin dom."

"Níor ṁaiṫ liom scaraḋ leis an éan," arsa an fear. "Caillfiḋe an dá [illegible] dá scarfainn leis."

"Caiṫfiḋ tú scaraḋ leis," adeir an bean, "mar béiḋ t'inġean ina [illegible] go bráṫaċ agus caiṫfiḋ tú an t-éan a ṫabairt dó."

Ṫug sé an t-éan don ġaḃa [illegible]. "Siuḃlaiḋ liḃ anois liom-sa," adeir sé, "go ndéanfar an pósaḋ."

D'imṫiġ an t-aṫair, is an máṫair is an inġean leis an ngaḃa go dtí teaċ an ġaḃa. Nuair a ḃí an máṫair [illegible] [illegible] sí le bean a ḃí ina cóṁnaiḋe ina aice léi: "Nuair a ċloisfear na gáirṫe abaile ón sgoil, [illegible] [illegible] [illegible] agus [illegible] tú [illegible] le [illegible] [illegible].
Tá [illegible] a ġul síos go dtí teaċ an

ġabin ġeal, an áit a bhfuil ar n-ingean 7 mac a' ġabin a' dul a' pósaḋ imbárach."

Imbárach, an béan go druibiaḋ

Ṫáinig na gaiṫir abhaile. Ċonnaic siad an doras dúnta rómpa. Ċoinig siad a gol agus ċuala bean a' rith síos leo 7 ṫáinig sí amach.

"Gabhaigí isteach, adeir sí, go dtuga mé 'ur ndinnear díbh. Tá 'ur ndeirfiúr agus mac a ġabin ġeal a' pósaḋ imbárach agus an t-éan tairgthe ag mac an ġabin le 'ur ndreitiúr."

Nuair a ċuala siad sin ṫosuigheadar a' gol 7 ag gáiríġil. D'imiġeadar leof agus níor stopadar go dtáinigeadar go dtí teach an ġabin ġeal. Nuair a ṫáinig siad isteach is ag doras na ~~cistine~~ ċisinige a ṫáinig siad. Ní raibh sa gcistineach ach an cailín 7 ṡeas siad-san leis an doras.

D'fhiafruig an cailín díobh cé h-iad? agus d'innis siad ~~[illegible]~~ dóiḃ

"Gabhaigí amach ag an teine," adeir sí, "Tá sé cóir cóir agaibh(i)se a bheith ag an

teine is atá sí ag ith ar n-áite is ith ar n-áite is iad na huireasaí a bhí ins a bhráithrín."

Bhí ordú tugtha ag an ngabha geal don chailín nuair a bheadh sí á pósadh ceathramha caoirfheola, gróide agus sgáinógaí an tsín bhrocáin a chur tannaí ar thaobh istigh ceathramha agus an chonablaí a chur sa taobh eile agus brocán eile a chur ann, sa gcaoi go mbeadh siad ar fad pósta i gcomhthaíocht. Rinne sí sin agus nuair a cheap sí go raibh aifeoil pósta chóir sí ar ingear lád agus leag sí ar bhord na cistinighe í. 'Cuaidh sí a leagan an' bhuiste ins a bhráthair. Bhlais Séamus nua agus cheard d'íosfadh sé ach an tsean.

"Ara, a Sheáin," adeir sé, "an bhlaiseann tú an t-im?"

"M'anam go bhlaiseann," adeir Seán.

"Maise a m'anam," adeir Séamus, "go mbeidh an gróide agus na sgáinógaí agam-sa," a bhreith oíche agus lá n-oir.

"Maise, m'anam, go mbeidh an chonablaí agam-sa," adeir Seán, "á bhreith air agus sátaí

mbord

Nuair a leag an tócaire an ionar feola ar an
d'fhiafraigh an gabha dhuibh cé raibh an t-éan.
"Tá sé ar a bheola," ar seisean. "Chuir mé
bronnaí ar chaon taobh ann?"
"Bhuel, ná chuir," ar seisean, "níl sé ann fós."
"Bhuel, bhí sé ann," ar seisean, "nuair a chóg
suas ar an mbord é."
"A raibh aon duine istigh?" ar seisean.
"Ní tháinig fear ná bean isteach anuraidh
anseo ach beag gasúir leis an leanbh sin,
ná thóg ar an tseomra," arsa sí.
"Á, go mbeadh a bhéal siad bhain ó
shin. Sin iad a thug an t-éan leo,"
ag tigh ina sheasamh, a' casachtainn amach
fear na [illegible], a bhean, is a iníon.
Nuair a bhí siad amuigh thar an
[illegible] gasúir dóibh go dtáinig siad abhaile.
Nuair a tháinig siad abhaile chonaic
isteach a leagfeadh an [illegible] siad faoin
mbord a bhí curtha aca ar an [illegible].
Dhiúltaigh siad rómpu go fuar ach an [illegible]
siar [illegible] suas nó cén bealach a ngabhfaidís
bhíodar ag imtheacht leofa go dtáinig siad go dtí

teaċ sgoile. Bí a gcuid leabraí faoi n-a n-ascaill aċu. D'ḟiafruiġ an máiġistir sgoile ḋíoḃ cé raiḃ siad a' gul. Duḃairt siad leis go raiḃ siad a' gul a' tórraiḋeaċt fearr-an-ḃarr léiġinn. "Ḃuel, ṫuḃraiḋ nuas é sin ḋóiḃ," ar seisean.

Nuair a bí na sgoláirí a' gul aṁaċ tráṫnóna ċonnaic sé go dtí an ċuid ab ḟaiċeal ḋíoḃ ba aċimnuiġe a raiḃ aṁuiġ ins an mbaile agus duḃairt sé leofa go raiḃ súil aige go dtiuḃraḋ siad an ḃiainn ḟaġaiḋ leo leofa le haġaiḋ na hoiḋċe, agus go ḃfuiġfeaḋ sé oiḋċe ṫart ó 'ċaoin duine nafa.. D'ḃuiġeaḋar ar fad ḋíoḃ ní ṫiuḃraḋ duine ar ḃit aċ leof iad. Ṡeasaḋar nuair taoḃ amuiġ ḋíoḃ féara ḃrónaċ go leor bí mac baintreaḃaiġ ann naċ raiḃ aon ġreim aige féin ná ag a ṁáṫair aċ do léir nár ċruinniġeaḋ sé sa lá le n-a aġaiḋ 7 le na haġaiḋ féin ins an oiḋċe. D'ḟill sé ar ais 7 duḃairt sé leofa ṫiġeaċt leis féin, fuair siad leis go dtí teaċ na máṫar.

D'ḟiafruiġ sí ḋe cé h-iad an ḃiain ḟaġaiḋ a ḃí leis. Duḃairt sé léiṫe gur sgoláirí boċta a ḃí

tonnta ⁊ nach dtuigfeadh aonduine eile leoch iad
"ach amháin mar a leoch tuigeann liom féin".
– "Maith, tá céad míle fáilte rómpa," ar seisean,
"is mar tá sé ainm-sa ghobhais síos é."

Nuair a bhí sé in am codlata chuir sé
leaba bheag sa gcluid dóibh. Fuair siad
a chodladh. Dhúisigh sé ar maidin agus ghléas
sé a bhricfeasta dhóibh chomh maith ⁊ d'fhéad sé
d'imthigh an triúr chun na scoile. Nuair a
d'imthigh fuair sé a' tógáil na leapan
as a' gcluid, fuair sé píosa óir faoi chloigeann
ceann acu.

"Is é Dia a chuir chugam sibh," ar seisean. Bhí neart
le n-ithe agus le n-ól sa chaibh tigh dá fheabhas
nuair a tháinig siad abhaile. Níl aon lá
dhá dtáinig siad nach bhfuair sé an méad
céadna óir faoi chloigeann ceann acu.
Dhein siad amuigh go raibh bliain imithe
"Bhuel anois, a Sheáin", arsa Séamus, "bliain
sa lá indiu tháinig muid go dtí an teach
seo ⁊ níor dhubhairt sé orainn ins an am sin
go raibh muid nó fada ins an teach acht
tá sé in am dúinn imeacht anois."

teaċ na áirne

"Tá bruiġiḋ," arsa sí, "nár ċaill mise tada leis ó ṫáinig sibh isteach ach rud mór a ḃailiú agaibh. Níl aon ṁaidin ó ṡoin mise im leabaiḋ ó ṫáinig sibh ann a ... nach bhfeicim mé pilúr ór faoi ċloigeann ceann agaibh gach ṁaidin ó ṡoin. An bhfeiceann sibh an ċóirṡa sin annsin?" arsa sí. "Tá sé sin lán d'ór anois agus ó tá sibh ag imṫeaċt tugaiḋ libh é."

"Ní ġlacfaiḋ," ar siad-san. "Ní mór linn duit féin é. Má's féidir linn an rud atá uait a ḋéanaṁ beiḋ ar ṡlí d'imṫeaċt."

D'fhága siad slán agus beannaċt aice agus d'imiġ siad leo-ta. Bhí siad ag imṫeaċt agus ṫáinig an oíḋċe orṫa. Ní raibh teaċ ná áitreaḃ le feiceál ná le fáġáil orṫa go raibh sé ábhar san oíḋċe. Ṫáinig siad go dtí teaċ solasmhar agus bhí solas ann.

"Téiġeamuid isteach annsin," arsa Seán.

"Ní ġabfa," arsa Séamus. "Níl sé ceart a ġul a dhúiseaċt daoine ar bhi an tráṫ seo d'oíḋċe." Shiubhail

sial leofa ⁊ ċonnaic siad an t-agaid – Teiġeamuid isteaċ annsoin anois," adeir Séamus, "⁊ dfanfaid sé go maiḋ ḋúinn go maidin."

Ċuaiḋ siad isteaċ ⁊ bí cnuaċ ṁuiġeaḋ ann a bí tar éis a ḃeiṫ buaite. "Dtan ṁuna t'ait annsoin," adeir Séamus le Seán ⁊ dfanfaiḋ mise ~~an~~ ionn fan annsoin agus béiḋ fios againn cé h-againn a mbeiḋ an pinginn óir faoi n-a ċloigeann ar maidin."

Nuair a ḋúisiġeadar ar maidin agus nuair a d'éiriġeadar bí an pinginn óir faoi ċloigeann Séamuis. Ċonnadar a gcuid pócaí le gaċ í ar ~~fead~~ siad a ċaitear leofa féin óir. An meid nár féadadar d'iṫeadar ina ndiaḋ é Ċuadar isteaċ i dteaċ an ḟeilméara agus d'oibriġeadar triḃfeara ⁊ fuaradar sin.

Nuair a bí a mbricfeasta iṫte aċt d'fiafruiġeadar den ḟeilméara a raiḃ capall ⁊ carr aige. Dúbairt

sé leoṫa go raiḃ
a ḋíomáinṫeaċ go Baile Áṫa Cliaṫ inniu ar ṡeaḋ-san.

Ċuir sé a ṡiar leoṫa ḋá ḋeonaiġe. Nuair a ḃí siad a ṫarraingt isteaċ ar Ḃaile Áṫa Cliaṫ ḋ'fiafruiġ siad ḋe a raiḃ eolas maiṫ ar Ḃaile Áṫa Cliaṫ aige. Duḃairt sé leoṫa go raiḃ.

Ḃuail amaċ ar seisean tabair go dtí an hotel is onóraiġe ⁊ is uaisle ḋá ḃfuil istiġ i mBaile Áṫa Cliaṫ inniu. Ṫug sé ag an teaċ ab onóraiġe agus ab ḋeaḋnóraiġe a ḃí i mBaile Áṫa Cliaṫ iad.

Casaḋ fear an ṫiġe ósta leoṫa. Réiṫiġ seal leis ar ḋá ṡeomra go ceann lá ⁊ bliaḋain gan luiġe na ḋoraisí a ċíoḋ a ġuil isteaċ ionnta aċ iad féin. Ċuireaḋar a gcaiṫeaṁ leoṫa ar feaḋ an aṁa ⁊ fuaireaḋar boscaí a ndíoċainn ḋeaṁna ⁊ ċíoḋar a ḃpacáil an ḃfir ionnta. Sul ḋá raiḃ an ḃliaḋain

ċuig cé teaċtaḋ aċ Rí na Spáinne a ḃean
agus a inġean agus sío é an teaċ ar
ċuireadar fúṫa ann.

Lá dá raiḃ an inġean ag siúl amaċ
ṫar an doras ċuala sí torann mór
uiliġ sa tseomra a raiḃ an ḃean-
duine uasal sío ann. Ḋearc sí isteaċ
tríd poll an ġlais ⁊ ċonnaic sí bord a
bí foluiġṫe le hór. D'ḟill sí isteaċ
go tí na haċair ⁊ ḋúḃairt sí leis
go raiḃ saiḃḃreas mór san teaċ. Ní ċreidfeaḋ
sé aċ fuair a ċur ar fead an tíġ mór
d'fearṫainn sé dó cén tsliġe a bí aige
saiḃḃreas a ḃeiṫ sa teaċ aige
Ḋúḃairt sé leota naċ raiḃ aċ go
raiḃ ḋá ḋuine uasal annsin aige, na
fir ba ġaedealaiġeaċa ⁊ ba ṁeasaṁla dá

26.2.36. ḋtáinig isteaċ ina ṫeaċ ariaṁ. Agus níl
saiḃḃreas ead.

A ḋúḃairt an ċuireaḋ ḋóiḃ, adeir Rí na Spáinne
a ṫeaċt ar dinnéar liom-sa ⁊ le mo ḃean ⁊
le m'inġin i mbáraċ.

Ġluaiseaḋ, adeir seisean. Ṫug sé an cuireaḋ iṫta

agus d'iúḃradar go ngaḃfaḋ

Ċuaiḋ siad ar dinnéar an lá ar n-a ḃáraċ ag Rí na Bréaġne a ḃean is a inġean. Ḃíodar an-ṁór inntinnġreaċ le n-a ċéile go dtí an tráṫnóna nó go raiḃ an dinnéar ċaiṫte. D'ḟága siad slán is beannaċt ag Rí na Bréaġne 7 a ḃean is a inġean 7 ġlacadar buiḋeaċas leo-sa. Ċuadar anaice i na ḃfáṫaiḃ féin [illegible] teaċ 7 cuireadar fios ar fear an tiġe ṁóir. D'iúḃradar le fear an tiġe ṁóir, Níl an dinnéar a ḃí againn indiu go mbeiḋ sé seaċt n-uaire níos fearr ná an dinnéar i mbáraċ agus go dtiuḃraiḋ tú cuireaḋ do Rí na Bréaġne a ḃean is a inġean tiġeaċt ċun dinnéir againn

Ṫáinig siad ar dinnéar lá ar n-a ḃáraċ. Ṫóg Rí na Bréaġne an [illegible].

D'fiafruiġ sé de ceann aca a ḃpósfaḋ sé a inġean. D'ḟreagair siad leis go mba ṁian leo-sa an fear a ṫoġaḋ.

Bog [illegible] í a ḃeiṫ [illegible] Seamus

[illegible] [illegible] 7 [illegible] agus inġean Rí na Bréaġne.

Amaċ a ḃeiṫ [illegible] Seamus [illegible]

mar sin-sé a bhfuil d'ór agam béiḋ neart
agam féin go ḋeó.

Fuair sé báisín agus péire capall agus
líonuiġ sé a raiḃ de ḃorgaí óir sa tsac
isteaċ sa báisín. Ṫugadar go dtí an long
iad agus líonuiġeadar isteaċ sa long iad.
D'imiġ Rí na Spáinne abhaile is a inġean
agus Seán Ḋáṫa féin féin agus beannaċt ó
Séamus agus d'fan sé ina ndiaiḋ.

Bhí Séamus an-uaigneaċ nuair a d'imiġ
Seán uaiḋ. Ní ṫiġeaḋ tada ar biṫ air
aċ a' siubhal siar is aniar tríd an
mbaile mór. Ċuala sé caint ar ḃanríoġan
óg a bhí anaiċ as an mbaile mór a bhí
an-tóirṫeaċ ar imirt ċártaí. Dubhairt sé
leis féin go raġaḋ sé go bhfeiceaḋ sé í
agus go mbeaḋ cluiċe aige léiṫi. Ċuaiḋ
sé ċuici. Bhí fáilte mór ~~aige~~ aici roime nuair
a ċonnaic sí é. D'fiafruiġ sí de a
mbeaḋ cluiċe cártaí aige.

Lá n-aġaiḋ sin a ṫáinig mé ar seanċas

Céard a cuirfeas muid ar an gcluiċe?
ar sise

Rud ar biṫ a ṫogróċas tú, arsa Séamus
Cuirfimid céad punt air, ar sise.
Ḋéanfad sin, ar seisean
D'imrigheadar leofa agus ġnóṫuiġ sí an
céad punt.
Nuair a ḃí sé imṫ ag Séamus ġul abaile
d'fága sé beannaċt aice ⁊ ḃí sé ag imṫeaċt
D'fiafruiġ sí ḋe a dtiocfaḋ sé an oiḋċe
imbáraċ ⁊ duḃairt sé go dtiocfaḋ
Ṫáinig.
Céard a cuirfeas muid ar an gcluiċe
anoċt? ar sise
Dúbloċaimid an geall arsa Séamus
Ġnóṫuiġ sí an dara hoiḋċe. Nuair a ḃí
sé in am ag Séamus a ḃeiṫ ag imṫeaċt abaile
ḃí sé a fágáil beannaċt aice
D'fiafruiġ sí ḋe a dtiocfaḋ sé
an oiḋċe imbáraċ, ⁊ duḃairt sé go dtiocfaḋ
– Ṫáinig ⁊ ḃí fáilte ṁór aice roiṁe
Céard a cuirfeas muid ar an ngeall anoċt
ar sise
Dúbloċamuid arís é, arsa Séamus.
Dúbail ⁊ ġnóṫuiġ sí an tríoṁaḋ

hoíċe ní faca sí go raibh gótt múisiam ar
biṫ ar Ṡéamus tar éis a raibh caillte aige.

Is dóċaiḋ ar nós nach bhfuil aon ṡuim ar
biṫ ar a bhfuil d'airgead á'd-sa. Ní feicim
go bhfuil múisiam ar biṫ agad tar éis a bhfuil
caillte agad

Dá mbeaḋ-sa ag imṫeaċt liom-sa go ceann
seaċt mbliana agus a gcóṁgar cupla céad
ní cuirfeá mórán as son

Is dóċaiḋ ar 1950 nach bhfuil aon ṡuim
ar biṫ ar do ċuid airgid. Níl aon ṗingin
na ~~n-[illegible]~~ eoċá anuas nach ngnóċaiḋ
mise arís. Agus nach fear duine féin agus
son féin pósaḋ 7 beiḋ neart airgid ċúrsa
mairfeas muid!

"Níl loċt ort," arsa Seán "pósfaiḋ mé ṫú."

Pós Séamus 7 sí féin

Bhí máṫair na mná ina bean fearr
agus aosplaiḋeaċ aice. Bhí sí tall san
Astráil. Nuair a ċonnaic sí go raibh
a hinghean 7 mac fear déanamh an gnó pósta le
ċéile bhí sí le buile 7 le baine a tiġeaċt
abhaile ċoṁ tapaiḋ 7 d'féad sí é. Ṫáinig sí

abhaile ⁊ níor leig sí uirthi féin tada. Lá dá ndeachaigh sí féin ⁊ a hinghean ⁊ an fear óg amach ina gcóiste ⁊ a bpéire capall á tarraingt acu dhófa féin. Nuair a d'fhill siad abhaile tráthnóna tháinig siad go dtí an teach. Nuair a stad an cóiste tháinig an fear óg amach as an gcóiste. Rug sé amach ar a bhean ⁊ thóg sé amach ar an mbóthar í. Nuair a rug sé ar an tseanbhean ⁊ thóg sé amach í bhuail sé dá huillinn i mbéal a goib é ⁊ chaith sé amach cnoic ⁊ sgáiníoga an óir ar an mbóthar. Rug sí ar chnoic agus ar sgáiníogaí an óir ina naprún ⁊ bhuail sí ina póca iad.

Tugadh ainm anois adeir sí leis an bhfear óg dtomhas oidhche nó lá a chodlóchas tú mo teach-sa choíche iarrfaidh tú. síoraí bhrónaí

Dhúisigh mo dhuine bocht leis l. Ní raibh fios aige an raibh sé fíor nuair a ghabhfadh sé. Bhí an tráthnóna á tigeacht. Connaic sé beirt fear óga nuadh agus iad á ngroid. Tháinig sé go dtí iad

agus d'fhiafruigh sé cén t-údar(?) achrainn a bhí aca le chéile.

Dubhairt ceann aca leis go raibh a n-athair(?) tar éis bás a fhághail agus go raibh caipín aige ⁊ áit ar bith sa domhan a n-ordóchadh sé é a thabhairt go dtiubhradh(?) an caipín ann é.

D'fhága sé agamsa é arsa ceann aca. Níor fhága, arsa an ceann eile ach d'fhága sé agamsa é. Ach fágfaimid(?) ar do bhreitheamhnas cé h-againn a ndeantar(?) an caipín so.

Tabhairidh(?) an caipín dom, ar seisean

Thugadar an caipín dó. Nuair a bhí an caipín aige chuir sé ar a cheann é. Faraor(?)! ar seisean, gan mé na gcall(?) is stadaire(?) tall san Albain(?).

Ní túisge a bhí sé ráidhte aige ná bhí sé istigh insa gceall(?). Bhí sé ag imtheacht(?) thart(?) timcheall(?) go raibh sé tugtha(?) traochta(?) bhí tart agus ocras air. Connaic sé an grianán ubhall(?) ba bhreághtha a chonaic sé ina shaoghal riamh

Rug sé ar ceann de na húblaí ⁊ bain sé greim as. Ní túisce a bí an greim bainte aige as ~~[illegible]~~ ná d'fás péire aḋarc amaċ as a baiṫis. Leis an meaḋacan a bí ins na hadarca ṫuit sé anuas ar an talaṁ.

Tá mé réiḋ anois ar leiṫéid fiacas a nḋéanfaiḋ mé gníoḋ greanaṁ.

Bí crann beag úball a raib úblaí caraċa a fás air le n-ais. Ní ṫorna sé ac a láṁ a ċur ṫairis ⁊ beireann sé ar ċeann de na húblaí ⁊ iṫ sé é. Ní túisce a bí sé iṫte aige ná ṫuit na hadarca anuas dá ċloigeann

Tá mé maiṫ go leor tóir arsa sean ag tógáil na ċrannaiṁ

Ċuaiḋ sé ⁊ bain sé glac ṫlaṫ. mar bíoḋ sé a dearcaḋ ar a ċéad a léanaṁ na sgnab ċuiṁnig sé go mbeaḋ sé i ndon cleasán a ḋéanaṁ. Rinne sé an cleasán ċuir sé glac de na húblaí caraċa ċuḋ isteaċ ins a ġaiseán agus ċuir sé na húblaí móra breáġa cúṁra isteaċ.

Nuair a bhí sin déanta buail sé caipín ar a chloigeann 7 d'fhéach sé bheith sa mbaile arís. Bhí sé sa mbaile ar an bhfuinneog maidin lá ar na bhárach buail sé isteach tighe na caillighe a raibh a bhean féin ann.

Tháinig an cailín go dtí an doras. D'fhiafruigh an cailín de céard a theastuigh uaidh.

Dubhairt sé leithe gur cheannaighe a bhí ann a díol úbhall 7 fiafruighe d'ín máighistreas an gceannóchadh sí aon úbhlaí. Chuaidh sí go dtí an maighistreas agus d'fhiafruigh sí dhíthe ar theastuigh aon úbhlaí uaithe 7 dubhairt sí go raibh neart úbhlaí dhá gcuid féin aca. Tháinig sí ar ais. Dubhairt sí leis nár theastuigh aon úbhlaí uatha go raibh neart dhá gcuid féin aca.

Is dócaidh go bhfuil ar [illegible] ach níl aon úbhlaí mar iad seo agaibh ar [illegible]. Tabhair don maighistreas é seo ar [illegible] go bhfeice sí céin bhlas atá air 7 rug sé ceann de na h-ubhlaí móra timpeall dóibh. Chuaidh

an cailín suas an staiḋre 7 ṫug sí an t-uball dá ḃéin. Ní faca sé aon uball ġreanṁ a ḃí ċóṁ breáġ leis. Ḃí siad ina suiḋeaṁ le hais na fuinneoige agus cuir sí a cloigeann amaċ ar an ḃfuinneoig go ḃfeiceaḋ sí an fear a raiḃ na lúblaí aige. Ḃain sí greim as an uball ċóṁ luaṫ 7 ḃain ḋá ṗéire adairc amaċ ar a ḃaiṫis.

Ó mo ċara 7 mo ċompáiġ ar sise agus leag sí síos mé.

Sin ní ḟaġfa sé ar seisean go ḋéanfa sé cróiḋe 7 sgáinóga mí ḟuiġiḃ domsa.

Á ḋéar sí ní ḃaġamra acú cróiḋe ná sgáinóga ó'n lá ċ ag mo ṁáṫair anáḋar (Ní ḟaca mé iad)

Cá ḃfuil do ṁáṫair? ar seisean

Tá sí a snáṁlóid síos síos féin le breiṫ na teanga, ar sise

Ḋinis sé leis gur caṫaḋ an cailleaċ dó. Ḋ'fiafruig sé ḋí an gceannóċa sí úllaí uaiḋ

D'ḟreagair sí leis go raiḃ cuimne uball

dá cuid féin aice ina gairdín

'Ó is dóċaiḋ go bfuil ar seaċtain ai níl aon úbhlaí agat mar is seo. Blais de ċeann aca seo,' ar seisean.

Ṫug sé ceann de na húbhlaí breá dúinn 7 bain sé greim as. Níor ṫuig a bhí greim bainte aige as an úbhall nár ḋfág péire adhairc amach as a bhaint 7 ṫuit sé i gcladaiġ na farraige

Go casta 7 go ċoimhthigh ar sise 7 leig as seo mé.

Sin ní ḟágfa mé go dtiga mé gcoiṡe uaim sgainóga mé shnáithe domh-sa

Cuir do láimh ino póca ar sise tá siad casta ino naipicín póca ċíor ino ṗóca.

Ní ḃfaca sé ach láimh a cuir ina póca 7 an naipicín a ṫabhairt as, cíorḋe 7 sgáinóga an sin 7 dhíl sé arís iad. D'ḟág sé an caisleán amuigh in an an gcladaiġ faoi na péire adhairc. Ċaiṫ sé uaidh an císeán 7 ṫug sé ceann de na húbhlaí capaca abhaile leis. Ṫug

sé an tubaiste capaill tá [illegible] 7 chuir an
tá [illegible] chuir chóir luais 7 blais sí é.
Tháinig sé isteach 7 cuireadar síos an citeal
agus d'óladar tae 7 mara raibh sé sásta
go maith tá súil le Dia agam go raibh
[illegible].

10. 3. 36 Ar maidin inniu bhí mé ag [illegible] anonn ar thír na
na Cille 7 ar an gCloichín taobh thiar agus agus
[illegible] an tráthnóna ar ais mar bhí [illegible].

[illegible] an scéal seo. an scéalaí
féin a d'aithris é. Bhí sé lá a raibh
[illegible] an [illegible] a mbíodh sé i dteach i Sasana
agus cheannaigh sé leabhar ar an mbóthar
bhí an scéal seo ann, The Broom maker
from Kerry an t-ainm a bhí air.

Cuirfiḋ mise feiċeál ort nár ṁarḃóċaiḋ tú
aon duine

Petticoat Loose.

Bean óg a bí innte agus sé an ċaoi a bhfuair sí a hainm. Oiḋċe a bí sí i dteaċ damhsa agus ċuir na cótaí beaga ḋíṫe. Ní raiḃ aon ċlann ag á na aṫair ~~ná~~ ná ag á ~~ṁáṫair~~ na máṫair aċ í. Níl oiḋċe ar biṫ naċ imṫiġeaċ ar a cómairle féin a bíoḋ sí ag imṫeaċt. Ní ṫaġaḋ sí abaile aon oiḋċe go dtosnuiġeaḋ sí féin é, bíoḋ an t-aṫair 's an ṁáṫair a casaoid 's ag tarraing cómairle a ċur uirṫe. Buaileaḋ sí an t-aṫair uair an máṫair aċ buaileaḋ sí a dá oiread ar an máṫair uair buaileaḋ sí ar an aṫair. Deirtear léiṫe go raiḃ clann aice ar a cómairle féin. Nuair a rugaḋ an ċlann ċuir sí síos teine mór, ṫarraing sí amaċ an teine, ċuir sí an naoiḋeanán ar ċúla na teineaḋ agus ḋóiġ sí é. Bí sí ag imṫeaċt ar a cómairle féin go ceann tráṫaiḋ maiṫ 'na ḋiaiḋ. Ċríoċnuiġ dá léiṫe go bhfuair sí bás agus bí sí ċóṁ dona agus naċ raiḃ aon ġlacaḋ i n-Ifreanna ná i bFlaiṫeas dá léiṫe. D'imṫiġ sí agus ṫáinig

sí ar bóṫar margaiḋ ar an mbaile a raġaḋ. Í
níl aonduine aonraic a ġabaḋ an bóṫar naċ
raiḃ marḃ aige. Bí fear d'ain baile a' tíġeaċt
abhaile le n-a ċapall agus le n-a ċarr oiḋċe.
Ċuala sé go raiḃ sí dá feiceál ann
aċ ní raiḃ neart aige air. Bíġeann sí
tíġeaċt an bealaiġ. Ṡuiḋ sí isteaċ sa
ċarr. Ní aċar fada a bí le gul aige
agus ar ḃogan a ċuaiḋ an capall é féin
agus an carr ċun a' tíġe. Ar maidin lá
ar na ḃárac bí an capall marḃ. San
oiḋċe lá ar na ḃárac bí fear óg d'ain
baile a' tíġeaċt abhaile agus péire bróġ
aige ó ġréasaiḋe. Ċáinig sí roimhe agus
d'iompuiġ sí ei. Ċosain sé é féin sgáṫain
fada. Ċáinig sé snaġaḋ bruaċ ⁊ leagaḋ é
agus marḃuiġ sí é. Fuaradar lorg a sálaí
ar an mbóṫar lá ar na ḃárac. Duḃairt
fear an ċárr go mba ċóir an náire a
leigint a beiṫ san áit. Ċuaiḋ sé go dtí
an sagart ⁊ d'innis sé dó é. Ċáinig sé
féin agus an sagart go dtí an áit a mbíoḋ
sí í. Ċuir an sagart a ruaig fan [illegible]

ingneál ⁊ ṫ a ṫóigeaḋ an leabair. Ḃí sí á'
tóigeaḋ an leabair ⁊ ṫóig sí ⁊ láċair
"Ḃfuil súgar náire anois a'd," arsa an sagart,
"ar a bfuil déanta a'd?"
"Déanfaiḋ mé tuilleaḋ," adeir sí. "Tá tonna
mealaċaint sa ṫír liom — a raiḃ mé á mbualaḋ
mo ṁáṫar léiṫe, agus leaṫ-tonna sa ṫír
á mbualaḋ m'aṫar léiṫe. Ní ṡiúlfaiḋ duine
an bóṫar nac ngarḃóċaiḋ mé."
"Cuirfiḋ mise i n-ár ṫú," arsa an sagart
"nac bfeadfá ní duine a ṁarḃú. Cuirfiḋ
mé i dtír na farraige móire ṫú."
"Ní ċuirfiḋ mé ċoiṁ ná báḋ ċaim," ar
sise, "nac mbáiṫfá mé."
"Ní báiṫfinn," ar seisean. "Cuirfiḋ mise
ar ṫóin na farraige ṫú áit a leanaim rópa
gainiṁ go lá an ḃreiṫeamnais."
"A gcuirfiḋ mé tada ṫuas?" ar sise.
"Ní ċuirfiḋ," ar seisean.
• Cuirfiḋ sí as a ciall amaċ i dtír na
farraige móire.

25. 3. 36.

Bacaċ a ḃíoḋ ag gul ṫart mar ḟear siubail Peadar Ó hAllmhúráin a d'innis dom Pettycoat Loose le fada an lá ó ṡoin é. Sean-ṡaiġdiúir a ḃí ann a tógaḋ i n-aice an Rosa taoḃ ṫíos de Uaċtar Árd. Ċuaiḋ sé go Sasana 7 liostáil sé agus ċaiṫ sé fiċe bliain ins an bhfualaċa 'na ṡaiġdiúir. Ḃí beagán pinsin dó aċ má ḃí féin ḃí sé á ċruinniú a ċóiche ar feaḋ na hÉireann. Ṫagaḋ sé go dtí an ngárr. Ní raiḃ mórán Gaeḋilge aige d'innis sé só-ṫóg ar an tír. Is i mBéarla a d'innis sé Pettycoat Loose dom-sa. Dubairt sé liom gur minic a ċonaic sé ar an leic a mbíoḋ sí dá feiceál ann. Sé a d'innis dom faoi ṡeáḋ ó ḟeaġaḋ a ḃí i mBeechwood Castle.

Seán Ó Fearġail. Caisleán na bPrie

Nuair a ḃí dúiċe na bPrie i gContae Roscomáin dá ḋíol ḃí duine uasal ra bpridcál an tIarla Muirġéarcaċ. Ḃí sé ina ḃreiṫeaṁ agus ċuaiḋ sé ag an gcandáil. Ḃí duine eile ar ḟear a dtugaiḋís Seán Ó Fearġail air. Ḃí Seán a' ceannaċ na dúiċe ċoṁ maiṫ leis féin. Nuair a ċuireaḋ an Muirġéarcaċ míle suas é ċuireaḋ Seán ċúig míle é. Nuair a ċonnaic sé sin, "A ḋóbair a Ṡeáin," ar seisean, "nach ḃfuil cóṁairleaċ ar biṫ ar do ċuid airgid ná?"

"Buel," adeir Seán, "dá mbeaḋtiá gdo ṡeasaṁ ag ceann mo sparáin agus an Diabal a ḃeiṫ ag an gceann eile ḋe, ḃeaḋ sé blian ruḋ ċá dtarraingeaḋ le ċéile sib."

"Má 'sé sin an scéal," adeir an Muirġéarcaċ, "ní ġlacfaiḋ mise níos fuide."

• Fuair Seán an dúiċe. Ḃí an ċonn sin sgór tionóntaí ar an dúiċe. Níor ḟága sé fear bean ná páiste ar an dúiċe nár ċuir sé amaċ le ar n-a ḃóṫar. Ḃí baintreaċ ann a ḃí i dtrioblóid clainne 7 ċaiṫ sé amaċ ar an

ġráḋ í agus cead aige a ḃeiṫ beo nó marḃ. Cuaiḋ sé agus rinne sé caisleán aonair ar ṫaoḃ an ḃóṫair. Níor ṁaiṫ leis an airgead do ṫalaiṁ a ċur amuḋ agus go mbeaḋ aenne amaċ ṫ'na ḋorus aige. Ċaiṫ sé bliana maiṫ go leor ina ċóṁnaiḋe ann sul ḋá ḃfuair sé bás. Ṫréis bás do ḃeirtean ḋá ḃean is ḋá clann a ġul agus ṫeaċ eile a ḋéanaiṁ — ní raiḃ sé a' ṫaḃairt aon ṫuairimíoċt ḋóiḃ — agus imṫiġeaḋ as an gcaisleán. Ṫar éis imṫeaċt ḋóiḃ ní raḃadar a' fáġail aon ṫuairimíoċt uaiḋ. D'imṫiġ siad anonn go Sasana. Cuaiḋ siad ina gcóṁnaiḋe ann. Bí cuiṁne fálṁnaiċa ar feaḋ na mblianta aige. Sgríoḃ a ḃean is a ċlann aḃaile ag an sgiobárd agus ḋúḃairt siad leis an sioc a ġlanaḋ agus a gcanndáil. Fear eile do ṁuintir ṫeaġlaiġ a ḃí ceaṫ an sgiobárd. Ġlanaiġ sé an sioc ṫré na ċéile agus nuair a ḃíoḋar ag glanaḋ ar feaḋ bí fear uair tíċ do ṁaoraċa ann. Ṫuig sé ucaí ina gcaisleán cad le na mbéile a ḟáġail ḋóiḃ. Ṫuig sé nár le n-iṫe ⁊ le n-ól ḋóiḃ.

Nuair a bí an tráṫnóna á ṫeaċt d'éiriġ an tSiubard ina ṡeasaṁ a ġul abaile d'fiafruiġ sé de na maoṫra a ḃfanfaidís ansin anoċt nó a dtiocfaidís leis féin. Dubairt beirt aca naċ ḃfanfaidís ann dubairt oċt ḃfear déag eile aca go ḃfanfaidís mar ḃíodar go maiṫ.

"Dá mbeaḋ gunna agam," adeir ceann de na maoṫa, "dá mba é an tsubairte mór agus a ṡéire adúirt ní ċuirfeaḋ sé faitcíos orm."

"Ġeoḃtá ní sin," ar seisean, "a tabairt barántais dubairt ḋó 7 neart piléar."

Nuair a bí sé imiṫe aca ġul a ċodlaḋ ḋocruiġ siad a leabaiḋ urlár go láṫreaċ sa seomra. Luiġ siad síos le taoḃ a ċéile agus beagán a' gunna ar an colbha. Máṫ fada gearr a bí siad ann ċáinig Seán 7 iarbuiġ sé iníle go láṫreaċ ċuid aċ aon ḟear amáin bí sé sin díṫ-beo agus séard dubairt sé gur ṡíl sé go raiḃ sé uaiṫa greasna tré balla an tiġe leis an ḃfáisgaḋ a fuair sé.

Ṫáinig an sgiobaire ar maidin agus an bheirt fear eile. Nuair a ċonnaic siad an t-árṫaċ a bhí déanta sgannruigh siad. Ċuir siad fios ar an sagart agus ṫáinig sé. Ċuir sé a shúil tar n-a ċinnsneál agus ċonnaic sé a bhfigheadóireacht agus ṫug sé Seán i láṫair.

"Bhuel, anois a ḃuaċaill," arsa'n sagart, "bhfuil náire ort ar a bhfuil déanta agat?"

"Déanta mé milleadh," adeir Seán. "Ní ghabhfa tríd an bóṫar nach gcuirfidh mé an báid sin air."

"Cuirfidh mise pléisiúr ort," adeir an sagart, "go ngabhfa tríd an bóṫar agus nach mbainfidh tú leota."

Bhí aill mhór 'na ċloiċ ... leis

"Caithfir fanacht san aill ṡo anois go lá an Breiṫeamhnais," adeir an sagart. "Feicfidh tú a ghul an bóṫar tar. Ní ḟeadfa tú leabaidh nó tabhairt leat. Ní ṫeacht siadsan ċugat agus ní agreoċaidh siad tú."

Tá Seán annsin go lá an Breiṫeamhnais.

25. 3. 36.

Cuaċ Ċulaiġ Ḟraoiċ.

Beirt cailíní óga a bhí ann bhí siad i ngrádh le ċéile faoi ḟear óg. Bhí ceann aca ina cónaiḋe i Rosinne. Bhí an ceann eile ina cónaiḋe i dTolaċ Ḟraoiċ. Adeir bean Rosinne:

"Is iomdha crann fuinnseoige ag fás ins na líntí
Deamhan sin crann fuinnseoige ag fás ins na líntí
Nach bhfuil cuaċ air a' seinm ó ċuaċ
— Ċulaiġ Ḟraoiċ

Bhí cailín Ċulaiġ Ḟraoiċ cóṁ deas is gur bhainfeadh an ċuaċ uirthe, agus ba ṁaiṫ leis an gcailín eile droċ ċáil a ċur uirthe.

Is iomdha crann fuinnseoige ag fás ins na líntí
Is iomdha crann fuinnseoige ag fás ins na líntí
Ach deamhan sin crann fuinnseoige ag fás ins na líntí
Nach bhfuil cuaċ air a' seinm ó ċuaċ Ċulaiġ Ḟraoiċ

Naoṁ Peadar ⁊ an Slánuiġṫeoir

~~[illegible]~~

Ḃí naoṁ Peadar ⁊ Mac Dé lá a siuḃlóid ar casaḋ fear boċt dóiḃ a ḃí caiṫte claoiḋte troiċ-ḃreaċnuiġṫe agus d'iarr sé déirc orṫa. Ċuir Mac Dé láṁ ina póca ⁊ ṫug sé leiṫ-ṗingin dó. Ní ḟada a ċuaiḋ siad nuair a casaḋ sgorai ḋíreaċ óg luaiṫ léim ag tigeaċt ċuca an bóṫar. D'iarr sé déirc ⁊ congnaṁ orṫa. Ċuir Mac Dé láṁ ina póca ⁊ ṫug sé sgilling dó.

"Glacaim pardún agat", adar Peadar, "tá ionganaḋ mór agam ins an rud atá déanta a'd, a Ṡlánuiġṫeoir. Níor ṫug tú don fear boċt nár raiḃ ann aċt go raiḃ sé i ndon an bóṫar a siuḃal aċt leiṫ-ṗingin agus ṫug tú sgilling d'fear óg luaiṫ láidir."

Ní ḟada a ċuaiḋ siad gur ṫilleadar ar ais. Nuair a ḃíodar a' tigeaċt ar ais casaḋ teaċ ósta ḋóiḃ.

"Gaḃ isteaċ ansin, a Ṗeadair," adar an Slánuiġṫeoir, "⁊ feic cé tá ann."

Fuair sé isteaċ ⁊ cé ḃfeicfeaḋ sé aċ

aċ an fear a fuair an sgillinġ agus leaṫ-ġalún leanna Iarla ina ḟiaḋnaise, agus ṫeaċaiḋ sé glóire do Ṗeadar ċo.

Ċuaiḋ Peadar amaċ go dtí an Slánuiġṫeoir.

"Céard ċíoceas tú, a Ṗeadair," ar an Slánuiġṫeoir.

"Ċonaic mé an fear a fuair tú an sgillinġ uaiḋ & a leaṫ-ġalún leanna aige ḋá ól & ṫaḃairt sé glóire ḋom."

"Tagann ola go ġearda a ċaiṫeas é," adeir an Slánuiġṫeoir.

Ṡiuḃail siad leo an bóṫar sgaṫaṁ eile.

"Ġaḃ isteaċ ṫar an gclaiḋe annsin agus feic céard ḋ'feicfeá ann," adeir an Slánuiġṫeoir le Peadar.

Ċuaiḋ Peadar isteaċ & céard ḋ'feicfeaḋ sé aċ an seanḟear a fuair an leiṫpinginn ṫar éis ḃáis.

"Ó, a Ṡlánuiġṫeoir," ar a Peadar, "tá an seanḟear a casaḋ linn ar an mbóṫar ṫar éis ḃáis."

"Cuiruiġ a ċuid éadaiġ, a Ṗeadair," ar seisean.

"Cuiruiġ Peadar a ċuid éadaiġ agus ḋul

gráḋaḋ (crár)

aon ṡpota dár ċeannuiġ sé nár ḃféadar sé racáilte le ór.

"Ó, a ḃlaṫṁuiġeoir," adeir Peadar, "tá sé lán d'ór agus d'airgead."

"Cruinniġ suas ċuile pínginn 7 ċuile leiṫpínginn de," adeir an Slaṫṁuiġeoir le Peadar. Nuair a bí sé cruinniġṫe 7 cómhairiġṫe aige

"Tabair leat anois é," adeir an Slaṫṁuiġeoir le Peadar, "agus caiṫ amaċ isteaċ an abainn sin ċúig a bfuil ann."

Ċaiṫ Peadar amaċ san abainn cuid de. Ba mó an gráḋaḋ leis an t-ór ar fad a ċaiṫeaṁ isteaċ an abainn 7 ṫáiniġ sé ar ais.

"Ar ċaiṫ tú amaċ é a Peadar?" ar seisean.

"Ba ġráḋaḋ liom an t-ór ar fad a ċaiṫeaṁ amaċ," adeir Peadar

"Fágaim-se an t-airgead i n-uḋacht na Sasanaċ," adeir an Slaṫṁuiġeoir

Sin é an t-áḋbar a bfuil na Sasanaiġ ċóṁ saiḋbre san airgead ó ṡoin.

25 3 36.

Dhóiman lí gé n-éirigeann ar a thúile

Lapla a dhéanamh do Dhomhnall.

Sean-bhean a bhí ann agus bhí mac aice. Domhnall
bhí áitchuinge le fagháil aice ach ní raibh fios
aice cém ramh. Ní raibh uair dá dtéigheadh
sí ar a glúinibh a rádh urnaighthe nach
n-iarrfadh sí ar Dhia lapla a dhéanamh do
Dhomhnall. An lá seo bhí sí ar a glúinibh
a rádh paidreacha agus bhí sí a' guidhe nuair
chuaigh madadh thairte
"A mhadaidh ghearr," ar sise, "fág an t-iorball
agam."

Sin é an áitchuinge a fuair sí i n-áit
lapla a dhéanamh do Dhomhnall thug an
t-iorball de'n mhadadh ar an bpointe.
Dá n-iarradh sí lapla a dhéanamh do Dhomhnall
an uair sin bhí sé fághtha aice.

cuigle don lucht na gceannaigh

Tá beul ag Seáfraidh mólle a bhfuil an tobar

leis an sgéal tan máilleaich mór (Feabhra 1938)

Tobar i nIorras Glórach

Geis ar an tobar so na ngrá

Tá tobar i nÍochtar Contae Mhuigheo. Tá oileán an tiobr ann i ngeall an fóid dubh atá an n-oileán. Tá leath an oileáin agus níos mó bhrighdíní caoirche gcos aon oidhche amháin ann. Bó caorach ná capall, mar ná cat a ghabhfadh ann gan oidhche bheith marbh ar maidin.

Tá tobar fíor-uisge ann. Níor thóg aon bhean aon deor uisge amháin as an tobar. Dá mbeadh naoidheanán fá lámh cuirfeadh sí lámh an naoidheanáin síos le na lámh féin leis an gcanna. Thuitfeadh sí lán a channa d'uisge léithe ach gan sin ní thuitfeadh sí aon deor uisge go bráthach ar tá aon bhean eile. Tá cead ag fear ar bith canna uisge nó dhó uisge a thógáil ar ach ní thig le aon bhean aon deor uisge a thógáil as an tobar is níor thóg ariamh. Níl aondaoine ina chomhnaidhe ar an oileán ach aon fear amháin 7 a mhuintir. Ní raibh fear ar bith ní ba boichte ná é nuair a chuaidh sé a chónaí ar an oileán agus chuala mé go bhfuil sé ina dhuine an-ghradhbhir ó shin ann.

an fear a Díol a léine

Séard a bí ins an ḃfear boċt fear a bí a ċúirtéaraċt le bean óg. Ní raib ag á n-a haċair nó ag á na máċair aċ í. Ní raib ní ar bit ag a ḃfear le cur ar a croiceann aċ a lá-páiḋe. Bí sé i gcoṁnaiḋe a' tarraingt ċuim a' rit síos a' súil leis an mbean óg. Ní raib tóir mór air. Bí fear óg eile ins an áit agus d'iarr sé í le pósaḋ agus ṫug sí geallṫanas ċuige.
Bí siad leis an gcleaṁnas a ḋéanaṁ Dé Dóṁnaiġ i dteaċ ósta tar éis an Aifrinn. Ċonaic [illegible] agus bí siad an-ṁór le ċéile tar éis teaċt amaċ as teaċ a ṗobuil. Ċoinniġ sé a súil orṫa go ndeaċa siad isteaċ insa teaċ ósta. Ċuaiḋ sé isteaċ ina ndiaiḋ agus bí siad ṫuas i seomra. D'iarr sé [illegible] ceanna ar bean a' tiġe. D'fiafruiġ sí dó an raib a luaċ aige agus dubairt sé naċ raib.
Muise [illegible] sgór a ḃéarfas mar ġeall gan a luaċ, ar sise.
Ċuaiḋ sé amaċ insa stábla agus bain sé ḋe a léine. Ṫáinig sé isteaċ agus

a léine i gcúl a dorna aige

Sco anois ar seachrán, i mo léine ḋuḃ. Is fiú sgilling í Coṁnaiġ í go díreach mar an sgilling ḋuḃ ach tabhair ḋom an leaṫ-ġalún leanna.

Ṫug sí an leaṫ-ġalún leanna ḋó agus ċuaiḋ sé suas sa seomra leis

Baol ó ḋia uirṫi ar seachrán. Bhí faiṫe roiṁe ḋá mbéiḋeaḋ ḋóṫa féin nach mbíḋ raiḃ. Níor féad sealaḋ focal a laḃairt ar an ... mar bhí seachrán i láṫair.

Ṫugadar cuireaḋ don fear óg síġeaiṫ ċun a ṫiġ leóṫa go maiḋin agus ṫáinig agus leaṫ mo ḋuine boċt leóṫa agus ṫáinig sé féin ċun a ṫiġe gan fáilte ar bí roiṁe nuair a bhí sé i n-am codalta ṫaḃraḋ leóṫa beirṫ a ġúil suas go seomra agus a ġúil a ċodlaḋ go raiḃ leabaiḋ ann. Ċuaiḋ mo ḋuine boċt suas ar an gcéad leabaiḋ Ċaiṫ sé ḋe a ċóṫ tolbeann 7 ḋ'féaċ sé agus isteaċ leis sa leabaiḋ. Ṫáinig an buacaill óg eile — ṫáinig sé ḋó a ċur ṫadaiġ mar ba ċleaċta leis agus bhí sé a ġul taoḃ istiġ ina leabaiḋ

bain díot do léine, ars an fear boċt.
Ó ní ḃainfead, ar seisean, níor ċodail mé aon oíċe ariaṁ gan mo léine.
Deaṁan néal a ċodlóċaḋ tú h-om-ṡeomra go mbainne tú ḋíot do léine ar seisean.
Ḃain sé ḋe a léine agus ċaiṫ sé ar ṫóin na leapṫa í.
Níl ann aċt go raiḃ sé 'na luí nuair a ḋúisiġ an fear boċt agus d'éiriġ sé aniar 'na ṡuiḋe sa leabaiḋ. Rug sé ar léine an ḟir eile agus ċuir sé air í agus ḋ'imṫiġ sé 'na ṡiuḃal [illegible]. Ḃí sé a' siuḃal [illegible] aṁaċ ḋó féin nuair ḋ'éiriġ fear an tiġe agus bean an tiġe agus an ḃean óg. Fuaireadar a' bricfeasta réiḋ.
Naċ mór an t-iongnaḋ, arsa fear an tiġe naċ ḃfuil do ċompánaiḋ ag éiriġe?
Mar'-eaḋ, deaṁan néal a fuair mé ar feaḋ na h-oiḋċe le codlaḋ uaiḋ agus sin é an t-aḃar ar éiriġ mé ċóm ~~[illegible]~~ moċ, is gráin air [illegible] léaṁ tá sé leis.
Ṫaḃ' seal [illegible] fear a tiġe le na [illegible] agus aḃair leis éiriġe [illegible] a ḃricfeasta.

ḋfágail sí doras an tseomra ⁊ ḋearc sí siar a ġlacfaí air ⁊ céard ḋfeicfeaḋ sí aċ é ar a ḋá ġlúin ag guiḋe faoi'n leabaiḋ a' cuardaiġeaċt a bríste. Ċuir sí beic aisti agus ḋfiafruiġ an t-aṫair céard a ḃí aicí.

Tá sé ina ċraiceann ag guiḋe faoi'n leabaiḋ. ar sí'

Ó ḃí fios áit-sa adeir an fear boċt naċ raiḃ an fear ceart. Ní ḃfuair mé néal le codlaḋ uaiḋ ar feaḋ na hoiḋċe

Nuair a ṫuig sé na deora forgailte níor ḟan sé le na ċuid éadaiġ a ċur air a raiḃ sé faoi na arġaill ṡíos agus ní sé anuaiċ agus níor stop sé go ndeaċaiḋ sé abaile.

Ní ḋeaċaiḋ aige aċt na mná óige ríṁ ċuire-sa ata an bean a rud. Tuġa leḃ ⁊ ṗósaiḋ.

Ċuaiḋ an fear boċt ⁊ an bean óg agus ṗósadar. An ḋoiġnaċ ḟad ḃí ag pósa ċuadar isteaċ sa teaċ ósta seo agus ċuadar suas sa seomra céadna. Ġlaodann an fear óg

leaṫ-ġalún leanna. Ṫug sé sin aca.
Ċuir sé lám ina ṗóca ⁊ ṫarraing sé amaċ
scilling. Ṫaḃ síos anois ar ṫuscaín le
bean an leanna ⁊ tabair ċugam amaċ mo
léine."

"Ċuaiḋ sé síos ⁊ ṫug sé amaċ a léine
agus ṫug sé an scilling ḋuiṫi.

Cén ṁagaḋ atá leis sin? adeir síar
na mná óige.

Tá aḋarc an fear boċt ní ḃfuiġfeanna
leaṫ-ġalún leanna ~~Ⓑ~~ naiṫe an lá a ḃí
sé féin agus an fear eile a déanaṁ
clearsnaċt anuraiḋ ḃí mé ag iarraiḋ
leaṫ-ġalún leanna uaiṫe le go ndéanfainn
sin uirṫ gcomhnaiḋe ⁊ ní ṫiubraḋ sí dom í.
Ċuaiḋ mé amaċ ⁊ ḃain mé ḋíom mo
léine ⁊ ṫug ~~mé~~ ḋuiṫi í nó go n-íocfainn
í. Ċuaiḋ mé abaile leaṫ-ṡaoṫ leis an ḃfear
eile. Ḃí léine an ḟir eile a ċuir mise
orm ar maidin agus atá orm ó ṡoin
agus a ġoraiḋeaċ na léine a ḃí an fear eile
faoin leabaiḋ nuair a ċonaic sé í-inġean é agus
ḋúisiġ sé le néile. Tabair ḋom mo léine, arsa
fear an tiġe. Ḋeanfaiḋ mé fear maiṫ fós. 25. 3. 36.

Cáisinín na bhfacal

Ḃí fear ann ⁊ inghean aige, aon inghean amháin
ní raibh ann aċ é féin ⁊ an inghean. Ṫáinig
fear óg ag iarraidh na hinghine air. Níor ṫaitnigh
sé leis ⁊ ní ḃfuair sé í uaidh. D'imthigh
an fear óg, ⁊ an inghean níor ṫubáirt sí
go mba dona a rinne sé. Ċuaiḋ an inghean
agus rinne sí arán mine coirce ⁊ ḋáiġ sí
cuirfeadh sean ċáiṡ tríd an arán. Nuair a
ḃí an t-iasg ar an t-arán ċuaiḋ na ~~caiseanna~~ cáisiníní
i bhfarsó gan ċuid fracal.

Ċuir sí an iomarca dén ċáiṡ tríd an
arán i n-aice an t-iasg leis an inghin. Ṫá
mo ċuid fracal lán dén ċáisiní

Mara ḃeaṁan blas ruaime agam-sa ins
an bhfear a bhí dom ~~ḃalóḋ~~ airgid agáin aċ an cairead
agus aná á'd-sa leis an gcáisinín a bagra ar
t' fracail

Má's é sin an scéal ar sercam ḃeaṁan
lá ruaimnir a ġráḋas tú go bhfágais tú é
mar ní ḃfaghfá mar an tsruaimneacht go
mbainfí mé an cáisinín as ni fracail.

Cuir sé fear ar an bhfear óg ⁊ phós siad a chéile
⁊ ní ḃfuair an t-iasg aon loċt ar fad is mar sé. Meitea

fáirdóg clab

tarraingt ar éigin — Fear leathan-tilleogaí a fógras ar lorgaí ar na Lathraíca. Tóg ag gabáil agus caoraigeacht; Is iomdha caora a ċuireas ag gul sa tarraingt ní ċuireas aon ġabáil.

manaireacán — ainm an sgéalaide. An duine is áirde sa léigeann ċuala sé.

Céadtaí mac Rí na gCor
agus mac Rí Gad.

Bhí rí ann a dtugadh Rí Manannáin air. Bhí aon inġean amháin aige. Bhí Céadtaí Mac Rí na gCor ag suirġeireacht léiṫe agus mac Rí Gad. Ní raibh fios aca cé aca a ġeobhadh í le pósadh. Dubhairt siad le céile lá go ngabhfadh an beirt dá tarraingt 7 pé'r bith cé h-aca a ġeobhadh í go gcaithfeadh an fear eile buille gan cosaint a ṫabhairt dó pé'r bith cén t-am a gcasfaidhe le céile iad. D'imṫiġ an beirt 7 gcuideachta go ndeacha siad ag teach Rí Manannáin 7 gur iarradar an inġean air. Dubhairt sé leofa go raibh ċaon duine aca ró-mhaith aige 7 níl mé i ndon a tabhairt do ċeachtar agaibh ach an oiread le céile ar an ásan. Tá dhá dhorus ar a' teach. Téigheadh fear agaibh amach ċaon dorus aca. Pé'r bith cén fear a leanfas sí bíodh sí aige. Ċuaidh siad fear amach ċaon dorus aca agus lean sí amach Mac Rí na gCor. D'imṫiġ mac Rí na Gad abhaile agus pósadh í

D'fill mé ar m'áit arís anse
Eipleas earnest money
bonn áitheraiche, bonn le ronnar

Chaith me an lá ... an fhad is bhí mé istigh

mó ṫaoġalsa í
If she lives

féin ⁊ Mac Rí na gCór le chéile. Bhí seacht gcéad saighdiúir ag Rí Manannáin. Ní bliana fada a bhí siad pósta nuair a chuir tíorthaí móra ar an domhan thoir cogadh air agus dubhairt leis muna dtéigheadh sé anonn le na tíorthaí go dtiocfadh sé féin anall agus go marbhóchadh sé a [illegible] fré n-a chéile. Tháinig brón mór ar Rí Manannáin nuair a fuair sé an cuireadh agus d'fhiafruigh Mac Rí na gCór dó cén brón a bhí air agus d'inis sé dó go raibh cuireadh air a dhul go dtí an domhan thoir ⁊ nach raibh sé a dhul ann.

Tuige nach ngabhfá ann? adeir Mac Rí na gCór nach bhfuil seacht gcéad saighdiúir a'd le [illegible].

Bhuel má tá féin, adeir sé, níl aon mhaith ionnta ⁊ níl mé a dhul ann muna dteagadh tusa liom. Tá fhios ag nach leigfí do bhean liom thú.

Bhuel adeir céadtaí Mac Rí na gCór nuair a ghabhfas muid isteach ag an ndinnéar ar ball ⁊ leagfar an dinnéar chugainn ná hith aon blas agus leig ort féin go bhfuil tú tinn.

Tháinig siad isteach isteach a ndinnéir

ṡuiḋ sé síos ag an mbord. Leag Ḃé manannaiġ
a mulla ar an mbord ⁊ ċuir sé bos faoi
na leicinn. Ḟiafruiġ a inġean ḋe cuige
nár iṫeann sé a ḋinnéar. Duḃairt sé
léiṫe go raiḃ sé tinn ⁊ nac raiḃ sé i ndon
aon ḃlas ḟáil. "Tá mo léiġeas aċ ar fearsan
dá ḋroġnuiġṫeá a ṫabairt dom."

Ḃuel níl aon ní sa doṁan ar sise ná
mé indon a ḋéanaṁ nac ndéanfaiḋ mé
duit aċ aon ní amáin.

Ḃuel, ḃféidir gurb ṡin é an ní a
leiġeasfaḋ mé ar an R[illegible]. Tá mé ag iarraiḋ
ort ṫeaċt a leiġean liom don Doṁan Soir cun
ċogaiḋ leis an Ḃfraincí mór a ċuir iarraḋ
orm.

Ḃí ḟios aici ar sise gurb ṡin é a ḃí ar
iarraiḋ uaiḋ aċ ní leigfiḋ mise leat é.

Ḃuel maṙa leigfiḋ ar fearsan fanfaimíd
sa mbaile agus tiocfaiḋ an fear mór agus
marḃóċaiḋ sé a ḃfuil againn ann ar fad.

Níor ṫaiṫin na leigfeaḋ sí uaiḋ í go
tír an Ḟraincí ċun í fá toil ar a ġléasaiḋ
a leiġean leis. Ḟuaireadar iad féin faoi réir

le n-imṫeaċt aimsire. Nuair a ḃí siad á
ḃfaġáil beannaċt aca: Anois adeir sí nuair
a ḃéas siḃ a' sgríoḃ abaile ċugainn-na má
éirigheann liḃ cuiriġ na sgéalta geala
i dtosaċ na litreaċa 7 na sgéalta
dorċa ċun deiriḋ. Mara n-éiriġe cuiriġ
na sgéalta dorċa ċun tosaiġ 7 na sgéalta
geala ċun deiriḋ.

Ḋ'imiġ leo. Níor stop siad ariaṁ
gur ṫuirlingeadar talaṁ sa Doṁan Ṫoir ar ṫalaṁ
an Ḟaiċaiġ. Nuair a ṫáinig siad amaċ as
a gcuid loingseaċ ní ḟaca siad aon
ċaiṫréim ar ḃí dá ḃfanaint rómpa.
Ní ḟaca siad teaċ ná áit ariaṁ ar
ḃí aca le go leigfidís an oiḋċe ṫart
ann, ~~a~~

Nár ḟearr duit ceann de do ċuid oifigeaċ
a ċur suas go teaċ an Ḟoiriġ, adeir
Ceádraí, á ḟeiceáil té seomraí ní
~~-a~~ ċuid ~~do~~ saoḋmuirí leis an oiḋċe a
leigean tarta ón ḃfuaċt

Ní raiḃ sé ró-mhaiṫ ag aon ḟear
aca a ṡiuḃal ann. Fuaiḋ an Ceádraí é

féin ann agus bhuail sé an doras. Tháinig ceann de na searbhóntaí go dtí é agus d'fhiafruigh sé de céard a bhí sé a iarraidh. Dubhairt sé leis gur theachtaire é ó Rí Manannáin a tháinig a fhiafruighe de cé gcuirfeadh sé é féin agus a chuid saighdiúirí le haghaidh na hoídhche. Chuaidh an teachtaire go dtí an fóirní agus d'innis sé dó. Dubhairt sé leis nach raibh aon teach aige dó ach teach a raibh seacht gcéad ainmh ann agus gul annsin go dtí iad. Chuaidh an Céadtach annsin go dtí teach na n-ainmh agus bhuail sé an doras. Tháinig ainmh amach agus d'fhosgail sé an doras. Nuair a chonnaic sé an Céadtach d'fhosgail sé a bhéal chomh mór agus go bhfaca Céadtach na pocógas a bhí thíos ina bholg leis an bhfosgladh a bhain sé as a bhéal. Ní dhearna Céadtach a bhfeir ar dhá chos ar an ainmh agus mharbhuigh sé an seacht gcéad ainmh le cnámhas an ainmhe mhóir a raibh sé isteach ann. Chuaidh sé agus dubhairt sé le Rí Manannáin a theacht annso é féin agus a chuid fear, go raibh lóistín annois dóibh,

ḃuel, aċ an Céadtaċ níl aon ġrafic annso agam mara ḃfuil síud le n-ínse. Ġaḃ sé anonn go dtí teaċ an ḟaṫaiġ. Ḃuail sé an doras arís. Ṫáinig an ṡearḃónta go dtí é agus d'ḟiafruiġ sé dhe céard a ḃí uaiḋ. Dubairt sé leis gur ṫeastuiġ síud le n-ínse ón Ríġ aige óna ċuid ṡaiġdiúr.

Níl aon ḃolaṁ agam dóiḃ, aċ an ḟaṫaiġ go dtéiġe síad isteaċ ina leigionta síos sa ṗáirc. Tá tarḃ ann, tugaiḋ leoḃa é ⁊ marḃuiġiḋ é. Ḟuaiḋ an Céadtaċ go dtí an ṗáirc. Ḃí balla dhá ṫroiġ déag déanta le haol ⁊ le moirtéal ṫimċeall ar a ḃpáirc. Nuair a ċonnaic an Céadtaċ an balla d'éiriġ sé ⁊ ṡuaiḋ sé de léim ar ḃarr an ḃalla agus an dara léim isteaċ sa ḃpáirc. Nuair a ċonnaic an tarḃ istiġ sa ḃpáirc é rinne sé air. Ḃí carraig le ċloiċ níos istiġ i lár na páirce. Rit an Céadtaċ timċeall ar an gcarraig. Ṫuair sé an oireaḋ d'iompaḋ ar an tarḃ agus gur ċaiṫ sé a ċóta dhe ⁊ ċaiṫ sé an cóta ar an gcarraig. Nuair a ċonnaic an tarḃ an cóta ṡíl sé gurb é

an céadtaí a bhí aige. Tháinig sé chomh géar ⁊ bhí sé istigh ⁊ buail sé an tairrnge. Bhí fuarsalt insa gcairreig ⁊ fuaidh dá aithne an tarbh ⁊ bhfaiteoid ann. Ní dhearna an céadtaí ach a chladhaim a tharraingt ⁊ an ceann a bhaint de. Dhéanann sé é ⁊ ghlan sé é. Agus rinne sé caithe ceathramhnaí de. Ní raibh an méad saighdiúirí a bhí ag Manannán istigh ceathramha den tarbh a thabhairt leofa chun an tighe. Chuir sé trí cinn acu ar a dhroim, chuir sé a mhéar amach in iosgaid an cheathramha ceann. D'éirigh sé de léim ⁊ chuaidh sé amach thar an mballa.

"Cuirigí síos anois ar ceirean ⁊ bruighigí ⁊ ithigí a sáith de.

Chuir.

Buail anoir ar an céadtaí nuair a bhí a sáith ithe acu nach dtiocfóchadh gléas leaptan uair-te, leis an Rí, le dul a chodladh. Caithfidh mé dul ⁊ leaba fhagháil duit. Dimigh sé go ndtaicha sé chuig teach an fhathaigh ⁊ buail sé an doras. Tháinig an searbhanta go dtí é ⁊ d'fiafruigh sé de cad

a ḃí uaiḋ. Dubairt sé gur ċóiruiġ leaba 7 gléas codlata dó na ḃ'ásgair an fad a raiḃ sé cleaċtaiḋ air.

Níl aon leaba sa tseomra so ar an tsraiḋ aċ an leaba atá mar leaṫada sa tseomra ann má ḃeireann sé uaiṫe bíoḋ sí aige.

Thógaiḃ an fearbhánta an doras 7 dubairt sé leis gur ṫeiċ go dtí na leaṫada sa tseomra. "Tá leaba ann 7 tabair leat í má ḃeireann tú uaiṫe!"

Nuair a ċuaiḋ sé isteaċ ins an seomra ḃí an leaba ar a ċoinne a gabail ċuige 's aon marleann a ḃí ag obair uirṫi.

Ḋṫriġ sé an leaba 7 ċuaiḋ sé isteaċ 7 lár na tearmann. Ċóir luaiḋ 7 fuaiḋ ṫeaċ a' leaba. Rug sé ar a' leaba faoi na bascall 7 ṫáinig sé amaċ ann nuair a ṫáinig ní raiḃ doras na ṫorais ann fé'n nac raiḃ glasáile roimhe. Ṫug sé leigean reaṫa 7 ḃuail sé an doras ba goire dó. Leis an teannaḋ a ċuir sé leis ḃris sé an doras 7 ní raiḃ d'aon carraiġ amáin. Ṫug sé an leaba

go dtí an Rí.

Seo anois, adeir sé, 7 téirig a ċodlaḋ.

Ní ġaḃfaḋ adeir an Rí, is mó a ṫeastuiġeas codlaḋ uaim féin ná uait-se

Caiṫfiḋ tú dul, adeir an Rí.

Ní ġaḃfaḋ adeir sé mar má ṫéiġimse a ċodlaḋ tuitfiḋ mé im ċodlaḋ agus tiocfa an faṫaċ mór 7 marḃóċaiḋ sé mé.

Ní ċeadfaiḋ adeir an Rí fanfa mise 7 mo ċuid fear gaċ ḟaire go maidin agus ní leigfimid ort, i ngan fios é

Ċuaiḋ an Céadtaċ a ċodlaḋ 7 bí sé ċóṁ tuirseaċ 7 gur ṫuit sé ina codlaḋ an-aiṫéal. bí an oiread san [illegible] ríṫe ag an Rí agus ag ~~an ṫr~~ a ṡeaċt gcéad saiġdiúr 7 gur ṫuiteadar féin ina gcodlaḋ. Amaċ san oíċe ṫosuiġ an Céadtaċ a brionglóidí go raiḃ an faṫaċ mór a dul dá ṁarḃú aċ mar sin féin ḋúisiġ sé as a ċodlaḋ agus céard ḋ'ḟeicfeaḋ sé aċ an faṫaċ mór ina ṡeasaṁ ag a ċeann, 7 ċlaiḋeaṁ tarraingṫe aige leis an gcloigeann a ḃaint de.

Fóill ort, adeir an Céadtaċ, adeir sé,

ní gaisgidhigh ṡinn mar d'iompóidh sinn faiteáilte i mbéarai

Tiubh déanta sin aige an taiċaí trasdaidh mise ṡinn ar maidin

Maidin lá ar na bháraċ d'éiriġ an ceánaí agus ċuaidh sé go dtí an taiċaí mór. Bhí an taiċaí mór ina ṡuidhe roimh dheireaḋ an domhain mór annaí uair a dá ċoir. Ní ḟeicfeá tada uair muillí a ċinn agus a' t-aer. Bhíodar a' gul le ċlaidhimh ar a ċéile go dtí an tráthnóna ċóm tréan agus bhíodar riamh. A gul faoi sin tréan bhí a ċlaidhimh ṡuas ag gaċ aon fear aca agus ní raibh ceaċtar aca an buille a tarraingt bhíodar ċóm claoidhte sin.

Cuirfimid ar ṡiúl é go dtí i mbáraċ trosdfimid arís i mbáraċ. Níl locht ar uair an ceartaí aċ cá ngabhfa mise.

Tá teaċ cailleaċ ċearc annsin ṫíos uair an taiċaí gabh isteaċ ann ⁊ leig an oidhċe ṫarat

Ċuaidh sé isteaċ ag an gCailleaċ Ċearc agus bhí go leor cearc ann.

"Marḃuiġ sgata de na cearca sin a ċailliġ, adeir sé 7 bruiġ ḋom iad
Marḃuiġ.
Do léir nuair bhí sí a prócaḋ na gcearc bhí searcon a ṫabairt. An ċluiniḋ lais agus tá ṫuit ar a ċuid gearrcaċaí a' scoraḋ na fola. Le taisċiúil go ḟuiġead sé suiġneacs ar bith nó go gcodlóċaḋ sé néal ċuir an fáċaí mór Cailleaċ mór amaċ ċuige a' bainṫ ċainnt ~~..~~ as le go mbéaḋ sé claoiḋte ar maidin. Bhí go leor le ráḋ aice 7 ġ ḋá ċoinneál coinniġe
Ní ḋóċaise a ċailliġ nac le neaḋ ar bhí ionnta a ċáinis ina annseo? ar seisean a breiṫ ar a ċlaiḋeaṁ 7 a bainṫ a cloigeann ḋuiṫe.
Ṡín sé siar 7 ċodail sé a ṡáiṫ. Buail sé amaċ ar maidin 7 fuair sé léis 7 an fáċaí ċan troda ariṫ a' gul faoi ionn ġréin bhiodar ċóin teaċta 7 biodar an lá roiṁe sin
Cuirfimid ar siúl é go dtí smbárac, agus an fáċaí

Tá go maiṫ ar an Céadtaí

Ṫáinig sé isteaċ go dtí an Caiṫleiċ Ceart Ṁartain. Is ná ceapta ⁊ bí sé a cur a gcluiniṫ ar a lorg ag iarraiḋ an fuil a stopaḋ. Ní 'fada a bí sé ann nuair a ṫáinig Caiṫleaċ mór eile isteaċ.

Ag socrú a ċailliġ, ar seisean, níl le maiṫ ar bit ~~gan~~ domsa a ṫáinig anseo a breiṫ ar a ċlaidheaṁ

Go ċara ⁊ go ċomairle, ar seisean, níl le docar ar bit a ḋéanaṁ duit a ṫáinig anseo ach le maiṫ a ḋéanaṁ duit. Cuir síos pota uisce ar an teine ⁊ bog é. Níġ do cuid loiteaċ ann anois. An buidéal íocṡláinte a bí ag an bfoiriḃ mór le ~~na~~ féin a leiġeas duit mar nuair é ⁊ tá sé agam duitse. Nuair a ċuimleocas díot féin é béiḋ tú ċoṁ maiṫ ⁊ bí tú oiḋċe nó lá ariaṁ ⁊ cuirfiḋ mé mo ċoimḟeart féin de ċongnaṁ duit imbaraċ

Nuair a fuair an fażaiċ mór dá ngearraċan féin ⁊ níġ sé é féin ní raiḃ an íocṡláinte leiġeas uirṫe. Imbaraċ—

sé go raibh sé réiḋ. Ċosṁail an Céadtaí an buidéal so féin. Bhí sé ċóṁ slán ċóṁ folláin ⁊ bhí sé nuair a ṫáinig sé nuair a fuair sé amaċ maidin lá ar n-a ḃáraċ. D'iompuiġ sé féin ⁊ an faċaí mór a ċéile. Bhí an faċaí ċóṁ mór ⁊ ċóṁ hárd is naċ raibh sé in-don a ṁuinéal a ṫroiċ leis an airde a bhí ann. Ní stad go dtáinig sean-ḟeairín na cailliġe ⁊ ní raibh ann aċ feairín an-beag. D'éiriġ sé de léim ⁊ fuair sé ar ḋruim an ḟaċaiġ. Síl an faċaí gur míolṫóg a ṫáinig ar a ḋruim. Níor ċuir sé aon tsuim ann. Bhí sé a téaltóġ leis go ndeaċaiḋ sé ar a dá ġualainn. Nuair a bhí sé ar a dá ġualainn ċuir sé síos a ċlaiḋeaṁ le cúl a ċinn. Síl an faċaí gur ḋreancaid a bhí a sgríobaḋ a ċinn. Ċrom sé anuas a ċloigeann. Nuair a fuair an Céadtaí a ċloigeann crom aige sin é an uair a fuair sé an bonntáiste air. Ṫarraing sé a ċlaiḋeaṁ ⁊ ḃain sé a ċloigeann de.

Ġlac sé buiḋeaċas leis an sean-ḟeairín ar son an ruḋ a bhí déanta aige dó.

D'fill sé ar ais 7 ṫáinig sé ar ais go dtí an Rí agus a ċuid saiġdiúir 7 sin é an uair a ḋúisiġ sé as a gcodlaḋ iad.

Is maiṫ a ḋfága an baile aréir lib, adeir sé mar anois atá sib ag eirġe, aċ mar sin féin tá an lá gróire againn ḋtanfamuid ar an mbaile. Ṫáinig siad go dtí na gcuid loingseaċa. Cuireadar na seolta geala ċun tosaiġ 7 na seolta dearga ċun deiriḋ, aċ nuair a bí siad timċeall le leaṫ bealaiġ abaile ċonnairc siad long a' teaċt ċuca agus cé beaḋ ann aċ mac Rí Gad

Tá sib ann ar seisean

Tá, arsa an Céadcai

Ḃuel tá súil agam, arsa mac Rí Gad go mbeiḋ tú suas le t'ḟocal.

Beaḋ go cinnte, ar seisean

Sin anaí do ċloigeann annseo agam, arsa mac Rí Gad

Sin. Ní ḋfárna sé aċ a ċlaiḋeaṁ a ṫarraingt 7 an cloigeann a baint den ~~mac~~ Céadcai, mac Rí na gClop

Bí an rí sásta brónaċ nuair a ċonnairc sé

go raiḃ an Céadcaí marḃ.

Seaċain ar feiceáil leis na mairnéalaiġ an aṫróċaḋ siḃ na seolta, má aṫruiġeann ní ṡáḃfa aonduine againn i dtír go ḃráṫaí.

Nuair a ṫáinig siad i n-aice na hÉireann ḃí an ḃáirneoigean ḃí i mbarr an ċaisleáin agus a gloineaċa aige ḋ'ḟeiceaḋ naoiṁ. Ċonnaic sé na loingseaċa a' tiġeaċt agus na seolta geala ċun tosaiġ. Rinne sé faoi na ndéine síos go dtí clataí na fairrge. Ċonnaic sé na saiġdiúirí ar fad a' tiġeaċt amaċ as na loingseaċa agus a haiċair agus ní ḟaca sé an Céadcaí. D'ḟiafruiġ sé díoḃ cé raiḃ sé 7 dúirt siad duine céard d'éiriġ.

Níor ṁór ḋíḃ adair sí, dá naċruiġeaḋ siḃ na seolta ní ṫiocfaḋ aonduine ḋíḃ i dtír go bráṫaí.

Ní dearna sé a ṫuil sceaċ ...ar a luiġ a raiḃ an Céadcaí ann. Ċuir sí a haġaiḋ amaċ ar an ḃfairrge ṁóir.

Anois adair sí tá mac ag imṫeaċt 7 ní ḟillfiḋ mé go deo mara ḃfáġa mé ...

aiṫantas é tro ċóir maiṫ 7 ḃí sí ciúin 7 má ṫógaim bréagaḋ go bhfuilim.

D'imiġ sí. Ḃí sí a síor-imṫeaċt ó ṫeaċ go teaċ 7 ó fairrge go fairrge gur casaḋ isteaċ i dtír í i gcoirnéal coille. Ċonnaic sí teaċ maiṫ 7 rinne sí air. Ċuaiḋ sí isteaċ agus ḃí bord leagṫa 7 béile triúir leagṫa ar an mbord.

Tá ~~béile~~ béile triúir annseo adeir sí 7 ní airiġeaḋ aonduine aca greim a ċaiṫeaṁ dom-sa á tógáil greim de gaċ aon ṗláta de na trí ṗláta. Ní stad a ḃí sí nuair a d'airiġ sí ~~nuair a d'airiġ sí~~ torann mór á ṫeaċt. Sġannruiġ sí 7 isteaċ léiṫi faoi'n mbord. Ṫáinig triúr fáṫaċ isteaċ. Ṡuiḋeadar ag an mbord.

Ḃain duine éigin greim de mo ṗláta arsa duine aca.

Ḃain 7 de mo ṗláta ars an dara fear.

Agus ní ḃfaca sé aon ċoiṁṫiġeaċ timpeall adeir an tríoṁaḋ fear.

Ġaiḃ greim dá ċeol ó ċeann aca 7 ċrom sé síos 7 ċonnaic sé faoi'n mbord í.

Ó adeir sé, tá bean faoi'n mbord. Ṗéber
Cén sórt duine ḃí tara amuiċ anuigso
d'aiṫin.

D'fiafruiġ sé díṫe cé nár a ḋeárnuiġ sí
nó cén sórt duine a ḃí aice.

D'innis sí ḋósan mar tá mise tar éis
innseaċt duit-se

Ḃuel ar seisean gníoṁ deacair muidí
atá faoi ḋraoiḋeaċta. Níl indon duinn
tuigse ó ḋraoiḋeaċt go bráṫ go ndéanamaoid
fear marḃ beo

Ḃféidir ar seisean go mbeaḋ duine
indon an ċéadtaí a leiġeas.

D'imṫiġ seisean féin ⁊ í féin go ndeaċadar
go dtí an luing ṫugadar leo-ta a mbuidéal
Tocsláinte. Ṫógadar ⁊ ġlanadar an ċloigeann
arís a ċoileann. Ċuimileadar an Tocsláinte
ḋó. Leagadar a cloigeann ar a gcolainn
arís ḃí sé ċóṁ sláinteaṁail ⁊ ḃí sé
aon lá ariaṁ. Ċuaiḋ sé féin ⁊ a
ḃeirt ḟear ċum na luinge leo-ta go maidin

14.7.36. d'innsigeadar féin a dtrioblóid féin dó

Ṫagaim tácaiġ a bí gormaṫú sin a bí a' ġrod
le nÉirinn eile gaċ uile lá agus níl aoinneaċ
dá marḃuiġeaḋ ins a lá naċ mbíoḋ bao
orṫa ins an oiḋċe. Ḃeiḋ bféidir adeir an
Céadtaċ go mbeaḋ-sa i ndon lám ċonganta
a ṫaḃairt dóiḃ sa mbáḋaí. Ġlacadar
buiḋeaċas leis ⁊ ar maidin lá ar na
báraċ ċuadar ċá ḃfáġáil féin taoi réir le
ġul amaċ ag ġrod.

Ní lá conganta dóiḃ é, adeir Céadtaċ
mara ḃfuil mé i ndon síḃ a ḟáġáil
sa mbaile indiu.

Cén ḃealaċ a ġaḃfas mé ar saoran
leam don ċaraín atá buaile d'aran-na
agus ġuḃairí sé ní go dtí barr a
ċnuic aċ má ċeiġeann tú go dtí
an dara cnoc tá ġrean siúbal a's
oileán-na aċ má ḃíonn tú ag an gcoimaí
cnoc tá dá ġrean siúḃal is aran
... sé go ndeaċa sé ar an gcéad
ċnoc aċ ní ḟaca sé aon duine naoi.
Cuaiḋ sé ar an dara cnoc ⁊ níor casaḋ
aon duine dó. Cuaiḋ sé ar an gcoimaí

croc 7 níorḃ ḟada a ḃí sé ann nuair a connaic sé na céadta ag tígeaċt ċuige.

Ġráḋ Dé, ar seisean, nuair ḃfuil ċugainn anoir.

Ṫáinig sé ḟéin 7 iad féin ċun a ċéile agus d'ionnsuigeadar a ċéile. a ġuid ḟaoi don ġréas ní raiḃ ceann ar ċolainn aige nac raiḃ báṫta annsan.

Ḃuel anois ar seisean níl aon ṁaiṫ dom-sa dul abaile gan fios a ḃeiṫ agam céard tá dá ndéanaiṁ seo beo.

Ṡín sé siar i measg na gcorp, amaċ san oiḋċe connaic sé sean-ḟeairín ag tígeaċt a ṗiosaḋ is a ~~cat~~ ċlaiḋiṁ aige agus é á cuimilt a ċlaiḋiṁ daoṫa. Ḃrisis suas a ċlann ar seisin agus ḃíodar ag ruiṫ ċuige 'na dtorċaí.

Ḟall orṫ a sean-ḃuaċaill agus an céadraí, ná cuir níos mó 'na seasaiṁ. Má cuireann tú ḟios ain mac Ṙom a ċuideoċa ṡead, ach cuirfainnse a ċlaiḋiṁ 7 níor ṫaga

sé deapnca nár shín sé arís.

Shín sé síos imeasg na gcorp. Tarraing sé corp faoi corp os a cionn 7 corp ar chaon taobh dhe. Níorbh fhada a bhí sé annsin nuair a chonnaic sé an chailleach chuige agus a rotha 7 a claisín aice agus bhí sí a cuimilt a claisín dosta. ~~Pébé~~ Pébé cé méad a bhí an tsean fear a cur ina sheasamh bhí an chailleach a cur a dhá oiread.

Fóill ort! a chailleach adeir sé ná cuir níos mó ina seasamh má chuirir ní leomh-sa a cuideóca leat.

D'éirigh sé ina sheasamh 7 níor stad sé ceann ar cholainn ach nár leag sé arís agus mharbhuigh sé an chailleach.

Luigh sé síos arís imeasg na gcorp Cuir sé corp faoi, corp os a cionn agus corp ar gach aon taobh dhe. Níorbh fhada a bhí sé nuair a chonnaic sé an fathach mór a teacht a rotha 7 chlaidhe chuige

Éirigh suas a bhreacshúil, Tá m'athair 7 mo mháthair marbh 7 mar aon gcuibhre

~~d'iarrfa~~ tusa sibh congnamh dom beirt mé
féin is sibh féin nach ag mac mé na
gCop.

Ball ort a shean-phósta, agus an Ceadhaí
tá [illegible] anuraidh pósta. Tá fear a ins
go bhfuil agus an post 7 ná raibh míle
fáilte féin pósta.

Dhiomaoineas sé féin 7 an post a céile
agus is mó an [illegible] a fuair sé an
post ná a fuair sé [illegible] agus
fad a [illegible] sé an lá pósta
[illegible] sé beirt a bhí [illegible] ag
an post [illegible]. Sin sé [illegible] 7
[illegible] sé [illegible] codladh. Bhí sé cóir
[illegible] 7 cóir [illegible] [illegible]
sé ag an gcodladh a bhí aige go [illegible]
na [illegible] ar a chos. Chuaigh
siad [illegible] [illegible] a bhí aca
ag a chuid [illegible] d'éirigh sé suas
cóir [illegible] cóir follán is bhí sé lá
ná oidhche [illegible]. Tháinig sé féin
is iad féin a baile go dtí an
[illegible]. Chaith siad seachtain, [illegible]

a chéile. Dubhairt siad go raibh sé in am acu tarraingt ar an mbaile. D'fhága sé féin le an bairseoigín slán i mbannaíocht ag na fathaigh. Tháinig siad abhaile go tigh Rí Manainn. Bhí fáilte mhór rómpa. Dubhairt sé nach sgorfadh sé choidhche go mbainfeadh sé a sásamh de mhac Rí Gad.

D'imthigh sé leis nó gur casadh mac Rí Gad dó. Tarraing sé a chlaidheamh 7 bhain sé a cheann de. D'fhill sé ar ais i gceann a mná. D'fhanadar féin i bhfochair a chéile chomh maith siad.

28/10/86 ga Máin

Nuair is binn gach scéal
teach dóigheamhail, t. compóirteamhail
bean a bhí i dteampuillín faoi bhí a sórd sí.
bundaon ... go maith
Dómhnach an Iúir Palm Sunday.
Nuair a thiocfas an t-Iúr 7 an tseampóg
ar aon lá amháin beidh a thoradh ar
chaitheamh an domhain. Dómhnach an Iúir 7 Lá Fhéil P.

fuigheall beannuighthe. f ar bhí a fágtha an b.
ina dhiaidh ní féidir é a bhaint — Dúile seanga

Máirtín Ó Ceallacháin Gleann Trasna.
go leor dánta uaidh.
Dán Domhnaigh etc.
na Droighneáin is na Dubhcháin
agus duine acu atá i ndoras Briain
Tá barrliobar casta ar bharr Cnuic a dúin
(Queen Méav)
Lá Foilsceánaigh an ghadaidh ag teacht isna siolaí
(Faoil)

Máire an Chapaill Bháin

Bean phósta a bhí i dteach damhsa oíche. Máire a bhí uirthi. Ní raibh aon bhean i dteach an damhsa ba bhreaghtha ná í. Tháinig fear de sheanfhondúirí isteach i dteach an damhsa agus chuir sé spéis inntí agus d'iarr sé a' damhsa í. Chuaidh sí leis. Nuair a bhí siad réidh leis an damhsa níor fada gearr a bhí siad leis an damhsa chuir sé srádcóg faoi na hanál agus chuaidh sé amach. Chuaidh sé ag marcaíocht ar a chapall bán. Lean sise dhó ach níor tháinig sí suas leis. Is cuma céin bhóthar a bhfeicfeadh sí fear 7 capall bán a gul leanadh sí é a súil is go dtiocfadh sí suas le fear an chapaill bháin ach níor bhfuair sí amharc air é.

10 11 36.

Connaic na seandaoine Máire an capall báin. Théigheadh céin taobh a mbeadh an ghaoth a séideadh sin é an taobh a ghabhadh sí. Théigheadh sí in aghaidh na gaoithe i gcómhnaidhe.

12. 10. 37.

[illegible]

Na Gobúnaiġ

Ḃí na Gobúnaiġ 'na muilleoirí ⁊ 'na siúinéaraí ċóṁ maiṫ le ċéile. Ann an gleann beag a ḃíodar, ṫá íseal siar suas ón ḟáirce. Ḃí muileann tóġṫa aca ar ḃruaċ na habann ⁊ an aḃainn dá oibriú. Muileann tuirneála a' réiteaḋ bréidíní a ḃí aca ar dtús. Ċuir siad muileann sáḃáireaċt suas. Nuair a ḃí an muileann sáḃáireaċta tóġṫa ag na Gobúnaiġ ċuir sé beirt dá clainn go Meiriceá ag dearcú ar oibreaċa. Níl aon ċeo dá ḃfaca siad déanta i naon ṁuileann ná aon obair a ċonnairc siad déanta ag siúinéaraí naċ ndearnadar leoṫ 'na gceann a' tíġeaċt ṫóf. Níor oibriġ siad aon ṗinn ó ṫáiniġeadar nó go ndearnigeadar ac' a dearcú ar na hoibreaċa. Nuair a ṫáiniġ siad aḃaile ṫóġeadar suas an muileann sáḃáireaċta go raiḃ siad in-ann ċuile sórt obair a ḋéanaṁ dá ḃféadfaḋ fear a ḋéanaṁ, ḃí siad in-ann a ḋéanaṁ. Ḃí siad in-ann an carr ⁊ an cairt a ḋéanaṁ, an túirne, an róṫa ⁊ an tearsaċ, in-ann ċuile sórt troscáin a ḋéanaṁ. Níor

ċaiṫ siad aon lá á fóġluim cuid acu orṫa
aċ an méad a ḟóġluim siad ar a gcomhlán
féin ⁊ ó n-a n-aṫair. Rinne siad teaċ
cóṁnaiḋe sgeamhna ar an abhainn a bhí ag
oibriú an ṁuilinn. Tá an teaċ sin ann fós.
Bhí muileann meadhteaċáin aca ċóṁ maiṫ
agus d'oibriġeoḋ na trí muileann le aon
roṫ aṁáin.

Cualá an tiġearna a bhí orra ceannas
ar an muileann ⁊ ṫáinig sé a d'earcú air.
Ṫóg sé an oiread de sgéiṫ dó ⁊ gur ċáinig
sé míle punt d'ḟáil ar an muileann
ní ṫiubraḋ dó é. Ní go leor talṁan
a bhí aca aċ mar sin féin d'áiṫuig
sé cíos an ṁuilinn ⁊ na talṁan nuair
nać dtiubraḋ an muileann dó,
bhí ceaṫrar nó cúigear mac ann san am
sin agus an t-aṫair. D'ḟágsiad uile go
léir iad agus aċ beirt. Bhí
síocáin ar an mbaile d'ḟéar páiste ag
obair leofa ag cur suas an ṁuilinn
agus ag oibriú an ṁuilinn. D'inis sé
go mbeireaċá nuair a bhí sé suas

ann féin. D'imṫiġ inġean le Cobtúin go
Meiriceá i gceann bliana pós sí ann
agus inġean an Ċobtúnaiġ. Ní raiḃ aonduine
den ḃeiṫ níos aiṫ sa mbaile i ndon
cuidiú don ṁuinntir a aċruiġ. Cuireadar
fios ar an ḃfear óg seo ⁊ ar a ndeirḃsiúr iad
ṫagaḋ abaile iad. Ṫugadar an áit róṁ
dó atá ag oibriú an ṫalaiṁ anois.

Níor ċuir an sean-Ċobtúnaí aon airgead
sa mbanc ariaṁ. Ċoinneaḋ sé i naċar
uaiḋ i ngaċ áit ach cuireaḋ sé
an t-airgead uilig san naċar. Ḋearmad
sé béal na bnaċa arís ach ní raiḃ
súil [illegible] guíne a ḃí ann a ḟagáil
cé'r mór [illegible] féin.

10. 11. 36

Capall trí ċos

Ḃí gabha de Ṡúilleabáṅaiġ i gCor na Móna. Fear breáġ óg a ḃí ann. Táiniġ an síoġaiḋe ċuige oíḋċe i ndoras na ceardċan. D'iarr sé ar an ngabha crú a ċur ar a ċapall. Nuair a [illegible] an gabha ar an gcapall ní ḟaca sé aċ trí cosa. "Cá ḃfuil an ċos eile?" adeir an gabha. "Níl an ċos eile agam," adeir an síoġaiḋe, "aċ cuir an crú ar a gcapall." Duḃairt an gabha naċ gcuirfeaḋ sé aon ċrú ar ċapall naċ raiḃ na ceiṫre cosa uirṫe. D'imiġ fear an ċapaill ar siuḃal.

Oíḋċe lé ar n-a ḃáraċ ṫáiniġ an gabha abhaile i ndiaiḋ an [illegible]. Ní raiḃ sé aċ céad slat uaiḋ. Ṫuit sé ar meisge cois na teineaḋ 7 d'ḟan sé annsin. Ḃí an dá ċos dóiġte ar maidin 7 é caillte.

10 11 36.

Fóidín mearaí

Lá ceoiġ nó lá sneaċta agus ṫlaoḃ ċuireaḋ ċuile rud ċóṁ naḋúrṫa imṫiġ uaḋ siúl is nac mbeaḋ fios agat cé ngaḃfá. Ní ḟéadfá bealaċ ar biṫ a ḋéanaṁ nó go mbeaḋḋá tarraingṫe amaċ agus amaċ. Ḃeaḋ fios agat go maiṫ go raiḃ tú amú. D'ḟéadfá leat féin go mbeaḋḋá ag siúḃal go bráṫ go caiṫfí tuirseaċ ṫusa agus séirḃí caoi a raiḃ an ḟuinneoig a ġul leanfá ṫú. Ṫuḃraḋ dó sin annaṫ ag siúḃal taḃairt isteaċ baile [illegible] is [illegible] baile féin nó baile comharsan. Sin fóidín mearaí.

Ċuala mé daoine a ráḋ da mbainfeá díot do ċóta agus é a iompaḋ ort go mbeaḋ fios agat cé raiḃ tú.

Ḃeaḋ ċuile rud a méaḋú nó a laġdú uaḋ ġúil. Ní aiṫneoċá caoraiġ an ċnuic ná rud ar biṫ eile.

Ċonnaic mé fóidín mearaí ar ċeaṫ i lár an ḃaile mhóir. Ḃí mé ag [illegible] i [illegible] i Seana [illegible] timċeall a deiċ san oiḋċe deireaḋ [illegible] amaċ ó mo ċeann [illegible] agus ċonnaic

mé fear ina ṡeasaiṁ cúl le cuaille solais. Ḃí aiṫne agam air. Ḃí mé ag obair i n-aon ḟeaċt leis. Ḃí na sgórtha daoine a ġul isteaċ ní raiḃ aiṫne ar aonduine aca air.

D'aiṫniġ mé é agus d'ḟiafruiġ mé ḋe céard a ḃí air. Dubairt sé naċ raiḃ faic air. "Tá an baile mór siubálta agam," ar seisean "agus tá sé ag cinnt orm teaċt mo lóisdín a ḋéanaṁ amaċ." Ḃí ḟios agam gur fear é naċ n-ólfaḋ mórán. "Suiḃal leat," adubras-sa, "tiuḃrfaiḋ mise abaile ṫú."

Ní raiḃamar dá ċéad slat nuair a ḋ'ḟuagair sé orm a ġul abaile.

"Tá an ceo ag fuirsiú síos anoir," adeir sé, "tá ḟios agam cá ḃfuil mé."

Sin é an focal céadna adubairt sé liom,

ṡliġe íorġie

Féar gortaí

Ḃí mé a' ṫigeaċt ó aonaċ Ḃlácan Árd. Ḃí péire beiriḋíġeaċ ceannuiġṫe agam ḃíoḋar an-ḟeaṫáin. D'ḟanamar leoċ ag an leic ṫóġṫe. Ṫáinig sleadar ḋ'ḃáisteaċ orm liom agus leic ḃáiḋ. Ḃí ceap aige inḃearr ṡé liom a ṫigeaċt na gcarr leis. Ḃí an oiḋċe an-ḋuḃ agus níor ṁaiṫ liom agus ṡá beiriḋíġ a ṫógáil agus ní ḃfuair mé ionaċ mé leis. Ag mullaċ Ṁáin Leoiḋ ṫáinig mé suas leis aríst. Ḃí sé ag imṫeaċt go réiḋ. Ḃí sé a réiḋ a ṫiġeaċt na gcarr aríst leis 7 níor ṡeasaiġ ar ḃarr an Ġruige ṫáinig mé laige a ṫigeaċt orm 7 ní raiḃ fios cén ceart é nó cén ċuimṡear. Ṫosuiġ mé a cur allus 7 ḃí mé ag iarraiḋ coinneaḋ suas leis an mbeiriḋír a ḃí liom. Faoi ċeann tamaill ḃíoḋar imiġṫe uaim. Ní raiḃ mé iudon coinneaḋ suas leoṫa. Ḃí mé ċóṁ féaċ 7 ṫá mé dearḃṫa nár raiḃ mé a' déanaiṁ míle san uair. Ṫáinig mé uċtaċ níos 7 ṡuiḋ mé ar ċlaiḋe gnaṫaċ an Ḋonas agus

Níl fear agam don tóigfear
ná fear ċun bainte féin
Liostáil m'ḟear san arm
agus d'fág sé mé liom féin

Máire Ní Ṫaiḋg Óig
Cuisle a Laoiġ

d'iarr mé deoċ ar an mbean óg. Ṫug sí sin ċugam báisín mór bainne. Nuair a ḃí sí dá ṫabairt dom, 'Ó' adubhairt sí, 'tá puid ocrais ort, ṡaċain a n-ólfá é sin.' Ṫug sí píosa aráin 7 im ċugam. 'Iṫ é sin an ċéad uair', ar sise. Ruġ mé ar an spán 7 ḃain mé bonnaċ dá ġreim d'in arán. D'iṫ mé é. Ċoṁ luaiṫ agus ḃí an dá ġreim sin agam ḃí mé ċóṁ maiṫ agus ḃí mé aon oíċe nó lá ariaṁ. Ruġ mé ar an mbainne 7 d'ól mé é. Ġluais mé [illegible] leis 7 ṫáinig mé abhaile. Ní raiḃ blas orm ó ḃlais mé d'in arán 7 d'in im. Ní ma ocras a ṫeastaiġ an fear [illegible] [illegible] ma [illegible]. 10 11 36.

an tAthair Pádraig George ⁊ an bean a ġoid an t-im
níl sé i n-ealaḋain aon tuarasdal a ṫaḃairt

ag inseacht breaġnaċ
Lá Nodlag
Lá ḟéil Stiofáin
Lá ḟéil Eoin
Lá na Leanḃ

Dearc mé siopadóir mé a foġail bealaċ

Sgéal an ṁuilleora

Sgalaim Dubhrimáin fáigeoir siubal

bí mar é mo ġráḋ-sa

mac na baintreaċ

12/10/37

Sgéal an fir ar an gcrann
bhí sé ann agus d'imṫiġ sé.

Inġean Ḋonnċaḋa Bhrúin
Bhí inġean ag Donnċaḋ Brún
ní raiḃ muinnteara ná smaċt uirṫe
leagaḋ sí cos ar a ṗláin
agus d'ḟéadfaḋ sí muinnteaḋ go Liverpool

cearca fraoigh ag gogal ó thosaigh an uair bhreá

cuimhse sionnaigh ag marbhú na n-éanlaithe

bealóg idir an dá chnoc

má bhraiteadar é

lá na n-aoirí = lá ar na ~~[illegible]~~ báraí

barr garbh lir.

Barr na bhFormaí

Tá Barr na bhFormaí ó thuaidh de Shean-Fhearachán agus le taobh a thuaidh - soir ó thuaidh atá na Oirceanna. Tá sé trí mhíle ar leithead ar a bharr. Tá gleannta Contae Mhuigheo síos leis. Is mór an gleann é Gleann Chaisleáin tá sé síos le taobh na Deirce. Gleann mór caorach é gan duine ar bith ina chomhnaidhe ann.

Tá gleann beag ar an taobh ó thuaidh de Chill Bhríde. Tá cnoc idir Gleann Beag agus fairrge. Míle soir ó Shean-Fhearachán tá bóthar ag dul soir tríd an Doire go Teach Mhic Fhiada. Ar an mbóthar sin atá Leathan Ghearráin leathmhíle siar ó Ghleann Chon. Ó thuaidh den bhóthar atá an Deirc agus Barr na bhFormaí.

Cé dá ḋiobḃ í

An marḃú i Máṁ Trasna

Tionóntaí a ḃí i Seán Seoige a marḃuiġeaḋ i Máṁ Trasna fadó. Ḃí sé pósta agus cuid dá ċlainn tógṫa. Ḃí bean óg dílis aige. Ḃí sé de ċáil air go mbíoḋ sé ag goid caorach ar dá [illegible] agus sin é a raiḃ d'úġdar le n-a marḃú, [illegible] ([illegible]). Ḃí fear saiḋḃir de ṫionónta a raiḃ a ċuid caorach dá marḃú agus ḃí sé ráiḋte gur [illegible] sé luaċ saoṫair don dream a marḃuiġ Seán Seoige.

An oíḋċe a marḃuiġeaḋ é ḃí sa teaċ é féin, a bean, 'gus a ċlann, 'gus a ṁáṫair, naċ raiḃ sa teaċ le seaċtṁain roiṁe sin go dtí an oíḋċe céadna. Ḃí bean óg de Ċaisearnaiġ ag [illegible] ann an lá céadna agus an oíḋċe. Nuair a ḃí siad i n-a gcodlaḋ ḃí [illegible] ag [illegible] an bean óg de Ċaisearnaiġ a ċoimeád go maidin aċ níor ḟan sí. D'ḟanfaḋ [illegible] go [illegible] an tsean-ḃean [illegible] an oíḋċe céadna ar ċuairt [illegible] aḃaile. Is dóċa naċ [illegible] a ḃí sí [illegible] — ḃí an oíḋċe garḃ [illegible] an [illegible] — nuair a [illegible] - [illegible] [illegible]

an doras ⁊ ṁarḃuiġeadar fear a' tiġe an ċéad uair. Ariċar a ṁuirceadar ann. Ċuadar amaċ annsin —

"Mear ċú," adeir an tsean-ṁáṫair leis an inġean, "cé hé sin?"

"Ó, stop," ar sise, "ainġil ar fad iad."

Ḃí na fir ina seasaṁ taoḃ amuiġ den ḃfuinneoig. Ċuala siad í dá rá gur ainġil sí iad.

"Táiniġ geóra anoir," ar siadsan.

— Ċuaiḋ siad isteaċ ⁊ ṁarḃuiġeadar a raiḃ sa tiġ aċ aon stóicín amáin ar ċúl an leabaiḋ taoḃ. Fuair siad ar an urlár ar maidin é ⁊ a ṁnáṫair leis. Na comharsanna a ṫáiniġ isteaċ ar maidin a fuair iad. Ḃí scéal eile go raiḃ nár raiḃ sé ag baile an oiḋċe sin. Níor marḃuiġeaḋ eisean.

Seaḋ na Maolṫí a ṁarḃuiġ orṫa Seán Maolre ⁊ Antoine Maolre gur a gclann. Sgoiġiġ iadsan freisin. Crocaḋ triúr, agus fear nár raiḃ ceannaiḋe Maolre Seoirse, fear pósta. Nuair a ḃí

sé do ċroċaḋ ḃíos an pósta agus dubairt sé
nár raiḃ aon pósta i n-a ġallúin a ċroċfaḋ é
nuair nár raiḃ sé ciontaċ. Dubairt an
Croċadóir go ḃfuiġfeaḋ sé pósta a ċroċfaḋ é
Bí ḃeirt den dream a ḋ'áiṫḋuiġ go raiḃ
siad ciontaċ, an mac 's an t-aṫair.
Níor croċaḋ iad-san. Cuireaḋ go Spike
Island iad le n-a saoġal. Nuair a ṫáiniġ
Lord Dudley d'osgail sé na príosúin ar
fad agus ṫáiniġ an t-aṫair 's an mac
abhaile. D'imiġ an mac go Meiriceá
teirċeap dom nár ṁair an t-aṫair don
áċar. Ṫuig an Riaġaltas ar sgrúdaḋ
an ḃeirt sin ċlainne nár ṁarḃuiġeaḋ.
Níl fios cé ndeaċaiḋ siad. Ní ḃfuair
mé aon tuairisg orṫa

Bí dreiṁir son fear a marḃuiġeaḋ
pósta i dTír na Cille 7 dreiṁir i
sTáinain a líon 7 bí dreaṫán i gCill Bríde.
agus ḃeirt. Ba ṁór a t-ár an marḃuiġ
sin ann. Connaic mé bean Tír na Cille a' gol
amaċ ċuig an tórraiṁ an lá a fuair sí
sgéal go raiḃ an dreaṫán marḃ 7 a bean 's a ċlann

na bláthanna buidhe – fada
bhí neart iontu acu

Dubhairt muintir Bhaile Ghuinnse leo dá mbeadh siad le n-a mharbhú gan é a mharbhú ar a dtórainn ach é a mharbhú i n-a mbaile féin. An fear a bhí le n-a mharbhú d'imthigh sé.

Dhligín a chaoi an t-urchar buachaill sgafánta a bhí sa mac 7 rith sé nuair a thug an t-órdú – ní raibh gar aca air go dtáinig sé comh fada le balla árd. Nuair a shíl sé dul thar an mballa chuir sé anuas dá ar a dhruim 7 an fear a bhí i n-a dhiaidh tháinigeadar suas leis 7 chaitheadar é.

Joe Heddy

Joe Heddy sgéal a bhí ann fear sgaipeál bróigeanna ag Guines. I gConga bhí sé ina chomhnaidhe nó i naice leis. Bhí fear Tocha le n-a mharbhú ag an Téig. Tháinig sé lá a dhéanamh na sgaipeála ar mullach an droma. [an fear a bhí Tocha le n-a mharbhú bhí sé] ~~ar a dul ar ais go bhí an fear ...~~ ag rothaíocht ar an mbóthar i ngar ceangailte ar thórainn na Cloiche Brice 7 Baile Ghuinnse. Tháinig an sgaipeálaidhe ar chapall é féin agus stócaí da imeacht dó. Nuair a tháinigeadar ag ceann an bhóithrín d'fhágadar an capall 7 an t-comhnaidhe ar an mbóthar 7 siubhladar isteach an baile. Chuadar a sgaipeál ag an gcéad teach. Teach Mhaigh ní Cheallacháin. Bhí súil ag fear an tighe leis bhíodar a fáil ar sgaipeála. Bhí trifle agus stócaidhe eile aca. Nuair a chonaic Heddy go raibhdar le n-a mharbhú sgaoil tabhair sé le cuma liom cén uair a bhéarfaidh sibh dom féin ach ná marbhuighidh an garsún. Chaitheadar an beirt ar an tsráid agus bhí fuil ar fud na sráide. Tháinig thrá an baile agus ghlanadar an tsráid. Sgrabadar

Nuair a ḃí an dá ċorp ins na málaí aca ṫugadar leo iad go mbáḋfaidís i loċ Mearg iad. Fear ar ḃí a ċarr leo ar an mbóṫar ċuireadar fallaí orṫa a ġul cuid den ḃealaiġ leo ag iomċur na gcorp 7 ṫeaċ ar ḃí a ndeaċadar ċaiṫ fé sé ar a ċómair go dtugadar fear amaċ as le haġaiḋ na hoibre céadna. Rinneadar sin sa gcaoi ~~Oileán an Tarbh.~~ naċ mbeaḋ fear ar bioṫ dá bfeaca iad gan a ḃeiṫ ciontaċ 7 páirteaċ leo féin

Bí bean sa gCoill Ṁóir snaṁ le Cill Bríde a ċonnaic an bád a ḋiomċar na cuirp amaċ ar an loċ 7 ċonnaic sí na cuirp dá gcaiṫeaḋ amaċ. Tá sí páirtí fós í a ḋinnis do ṁuinntir ġuineaḋ céin ám sa loċ ag báḋaḋ na corp.

í agus ḋóirteadar uisce uirṫi gur ṁúċ siad í. Ċuir na fir leoṫa Heddy 7 an fróċaċ gur cuireadar síos i mála iad. Ċuireadar rópa faoi n-a lár 7 fuair leac ṁór de ċloiċ agus ċeangail siad an rópa uirṫi. Ṫugadar leo amaċ i mbád iad i loċ Mearg agus scaoil siad go tóin an loċa iad i ngar le Oileán a' Tiġearna Oileán an Tairbh

Ċuala an cairéara na huiċ dá gcaiṫeaṁ bí barúil aige ansin go raiḃ Heddy marḃ. D'iompuiġ sé a ċarr 7 ṫáiniġ sé ansin tar éis ṫaoiḃ ṫiar Corr na Móna gur ṫóg sé an bóṫar isteaċ go Conga agus rinne sé scéala leis na póilís ansin. Bí sé i bfoisgeaċt trí míle don fairċe ar an mbóṫar ó ṁais san am ar ċuala sé na huiċ aċ ní ḃfeaca sé go dtí na póilís sa Fairċe. Níl fios an le fairċiúl a ṫóg sé an bóṫar ó ṡoin, nó le iontas a ċaiṫ sé don ġreann a raiḃ Heddy marḃ aca ġlanaḋ leoṫa. Bí neart iontas aca an tráṫ a ġlanaḋ ṫul a raiḃ scéala ṡeana aige le Póilís Conga

an fear a bhí Tochta ar a thóir an léir le Heddy a mharbhú ní fear den ár a bhí ann. D'imigh sé arís 7 níor gabhadh é.

Thóraigh na póilís ar thoirgeadar a gceart go dtuigfidís beo nó marbh é. Chaiteadar seachtain i gcoradóireacht cnoc 7 gleannta ar garrdanta sa dá ndeacaidh siad ar an lorg dá cheart sin. Ba é an tríomhadh lá nó an ceathramhadh lá go an lorg dá dtreasgáil a fuaradar é, bhí sgara mór gabhála fiach. Bhí Máirtín Ó Clannagáin ar Ó Murcháin gabhála. Bhídís dá leigean amach ar dá ngabhail arís. Nuair a bhí Cumann ... tráthnóna go bhfuil a thagáil leigeadar abhaile ar fad iad ach Máirtín Ó Clannagáin. Nuair a chonaic bean Mháirtín go raibh siad ar fad leigithe abhaile ach a fear féin amháin nach ndearna tada chuaidh sí ar ais sí sgéala do na póilís. Annsin gabhadh Pádraic Ó hUigín 7 Ó Máirtín ar chrochadh an bhean sin. Bhí bean ale ...

1 bhFreacaí

peoṫálaí frozen

Eireacán

Seáinín Ó Muirgheasa [illegible] beo [illegible] a [illegible] sgéala [illegible] ar fad, [illegible] [illegible] ar a [illegible] [illegible] le [illegible] a [illegible] do [illegible] [illegible] go marbhóchaidh é

Bhí Seán Seoige ag éisteacht leis na fir a bhí ag imirt. Chuir sé cúig bhabhta le móitseáil leo le na laethanta a bhí na póilí ag cuartú an lae. D'fhiafraigh sé de na dreamanna; mara bhfágha siad i mbarraí é ní bhfuighidh siad choíchin é. "Cuir siad faoi dhó thairis ceana agus ní bhfuaradar é."

An Breathnach: "Sé cóir dó é má fágtar gréim féin ar a(bh) nach [illegible] an rud a thug leis a dhéanamh". [= Seán Seoige: Tá an [illegible] eile [illegible] [illegible] aige tá mise ag imeacht anois agus níl aon [illegible] go bhfuighidh siad gréim air.'

D'imigh sé agus chuaigh sé go [illegible]. Chuaigh sé ag baint fhuail san [illegible] ag ní bleanta fada a bhí sé gur marbhuigheadh [illegible] [illegible] [illegible] é féin.

D'imigh an fear eile go hAlbain agus d'fhan sé go raibh [illegible] [illegible] [illegible] go raibh an [illegible] caillte. Chuir sé abhaile anois. Bhí mé ag caint leis seacht nó ocht de bhlianta ó shin.

12/10/37

Fear na mBéiceadaí

Bhí mé naoi déag nó ocht déag do bhlianta
nuair tháinig fear na mbéiceadaí sa tír seo.
Chaith sé dhá bhliain ann siar is anoir. Chaith
sé an fhad sin d'earbhia ann mar bhí sé
ceoil leis. Ní fhaca aon duine againn é
ach chluinimis an béiceadán an-mhór ag an-
~~ghar~~ gar dóibh. Ó shábhadh grian i ndalaí
dá mbeadh oíche shocair ann chluinfeá é
ach go dtí sin ní chluinfeá, agus
nuair an tráth go mbeadh sé ina lá aige
ní raibh aon am áirithe aige. Ag screadaí
nó ag béiceadaí a bhíodh sé i gcónaí
dá mbeadh oíche gharbh mhórbháistí ann
nuair nach leat a bhí ag éisteacht leis
an allagar truaighmhéileach a bhíodh aige.
Rud coimhthíoch a bhí ann. Nuair a
chluineadh na cearca é thigh ar an loch
thagadh codladh ar a gcraiceann ag gogail
? cad fáth nuair a d'airídís é sin.
Chuala mé gur ar a gcearc an chéad
ar a gcluinidís sa tír seo é. Tháinig

do smál droċ-ṁeas nó spailleaḋ a ḃíonn ag aondúine.

sé roiṁ fear annsin. Ċuir an fear uasluiḋeaċt ar ġnúiseacaiḃ agus ġul go Máin Luige. Ó ṁinig sé go Máin Luige, is as sin a ċluinġeas annseo é.

Bí mé féin, Antoine Sáirséal, ag gul ag cuartaiḋeaċt oiḋċe i dteaċ san baile. Ċualamar an glór maiḋ ós cionn dá ċéad slat uainn.

Seo é fear na mbréiceadaí arsa Antoine. 'Sé a deirim féin.

Ní raiḃ an dara focal ráiḋte ag ceaċtar againn nuair a ḋíbriġ sé anuas i bhfoisgeaċt ċúig slata nó sé slata dúinn agus rinne sé torann go díreaċ mar ḋéanfaḋ capall a mbeaḋ srián uirṫe a ċraiṫfeaḋ í féin nuair a ḃainfeaḋ na cléiḃ ḋí.

Ġlac Antoine mionnaí móra, Seo é anois é adeir sé go dteiġimíd isteaċ go bhfeicimíd cén sórt é.

Ní raiḃ an claiḋe a ḃí idir é féin agus muid féin ṫar troiġṫe ar airde baileaċ. Ċuir Antoine léiṁ isteaċ ṫar

an gclaiḋe do léim. Ní raiḃ aon agre an ċos
eile a ṫabairt uisce. Bí mise imo
ṡeasaṁ leis an gclaiḋe ag gul uisce mé
féin nuair a ċuir sé bóic ar bordaḋ
agus ċead flas nagan mé bí sé taoḃ leis.
Bhí í an oiḋċe ag goire abí mé annsain
ċuig, a daoine mé. Agus ní raiḃ aontaiġeaḋ
grannai roiṁe aċ an ocras.

Nuair ṫáiniġ Pádraic b'ní uisce aréir
go raiḃ taoḃ(?) aġaiḋ aon go raiḃ aon
oiḋċe anam adéirig sé annsin. Bí sé
ann ṡeasaṁ ag bun gáirde. Ċuala sé
fear na mbáisceadaí ag sgreadaḋ ag gul
annsair ag bun an ċnoic agus d'árdaig sé
annsin ní ba goire don baile. Bí claiḋe
gorsain idir é féin agus an fear ba goire dó
bí an claiḋe gorsain deaġbéa timċeall le
sceiċ sgeoigíe ar aġaiḋ agus banáise
an claiḋe ḋá ġroig ar loigeaḋ. Nuair
a ṫáinig fear na mbáisceadaí go dtí an
claiḋe b'ḟaiċeann do Pádraic agus bí sé
deaġbéa nár ḟága sé cloiċ ġarḃ an gclaiḋe

fundar = toisc

gan leagan. Is dócha nach é a bheannuigh
a rinne sé faoin an obair a bhí
aige féin ach an fear eile le déanamh
lá ar na bárcaí. D'éalaigh sé ar maidin
agus sé an chéad rud a rinne sé
d'fhaireadh ar an ngleacaí go bhfeiceadh
sé an méid a bhí leagtha ag Siubhal
sé leis an ngleacaí. Ní bhfuair sé
leagtha ach aon bhearna bheag amháin
agus níl aon chloch ariamh ó'n leagadh
as an ngleacaí nach raibh braon fola
uirthe. Thairg sé imeacht féin lá ar
na bárcaí agus dubhairt sé liom nach
raibh aon maith dhó fanacht nach raibh
rud ar bith cosúlacht i bhfear na
mbárcaí nach raibh aon fhios ag
rondayne ann.
Bhí mé ag obair ar bhóthar Bhinndoncha
Lluanga ó'n bhoin agus bhí mé ~~ag ... ...~~ ar lorg ...
i dteach Thomáis Uí Chadhain i nGleandae ...
ag a ... oidhche ... ag ...
ar fhear na mbárcaí agus ... mé
daofa do féin is dá bheas a raibh sé

do cloisteáil ins an tír seo. Tógaigh chaon ceann aca ag gáirí.

Is amhlaidh nuair go bhfuil arsa Tomás Ó Cotáin. Bhí mé ins an ngeimhreadh seo caite i mo [illegible] agus nuair a chuir mé go raibh sé i ndán dom a theacht abhaile bhí mé a' teannadh amach an bhóthar. Bhí cuid de mhuintir na háite ag imirt cártaí i mbarraic na bpóilí. Chuir mé chuca [illegible] orm chuir mé [illegible] ann i [illegible] nuair a raibh mé a' dul abhaile. Dúbhairt mé leofa go raibh [illegible] dúbhairt siad go mbeadh [illegible] na mbeitheachaí orm.

Dúbhairt mé nach raibh faitchíos orm roimhe. Ní raibh d'iarr ar bith sgiobalta ann sa mbarraic nuair a chuala mé [illegible] agus [illegible] caillí na ngabhar ~~sé~~ [illegible] [illegible] an glór a chuir sé air. Dúbhairt mé liom féin go raibh sé an fada nuair nach raibh ~~sé~~ d'iarr ar bith sgiobalta ann nuair a chuala mé an [illegible] [illegible]

ag crochadóireacht

ní raibh ann ach an dá ghiall gan teanga

glór gan urlabhra.

— ar bith — agus d'éirigh mé ar mo chois
agus d'iarr mé [illegible] nó dhó [illegible]
bhí teach [illegible] ní ba ghoire
dom ná mo theach féin. [illegible] mé
go [illegible] [illegible] go dtí teach a [illegible]
go [illegible] é bhí sé [illegible]
[illegible] dom. Chuaigh mé go léir [illegible]
thar [illegible] an bhóthair 7 i ngairdín an [illegible]
[illegible] mé [illegible] a [illegible] mé [illegible]
[illegible] mé. D'fhiafraigh dom [illegible]
[illegible] mé go [illegible] [illegible]
an bhóthair. Níl fhios agam cathain a bhí
mé [illegible] sa ngairdín ach [illegible] a [illegible]
mo mheabhair dom. Chuaigh mé amach
arís 7 thángas mé abhaile go mo
theach féin agus ní [illegible] [illegible]
mé ariamh ó shoin é. [illegible] sé
le n-a [illegible] bhí sé dá [illegible] gan
dom ba [illegible] a fear é agus
ba [illegible] [illegible] an fear é.

12/10/37

Le scríobh:
[illegible]

Eoghan an Muilleoir

Bhí rí saidhbhir fadó ⁊ bhí aon ingⁿ amháin aige. Bhí sí 'na bean an-bhreágh. Bhí caisleán mór ag grian faiche 'na aice le teach Eogⁿ bhíodar an-ghéar. Ghluaiseadar le chéile lá go ngabhfadh siad go n-iarrfaidís ingⁿ an rí sin le pósadh, ceann acu. Tháinig siad go tigh teach a rí agus d'iarradar an bainrⁿ air.

Pósfaidh cé h-agaibh, ar seisean, a thógfaidh an srian so, pósfaidh sí é!

"Bhuil ní thógfaidh mé srian so céadcha ar aghaidh ar siúl, ⁊ ní pósfaidh mé sibh."

Maise thógfaidh ar a ceannacha cuirfimid draoidheacht ort.

Bhí abhainn mór a ghaibh le h-ais chaisleáin a' rí. Cé'n draoidheᶻ a chuirfeadh sibh orm? ar seisean.

Déanfaimid eascon san abhainn sin, ar siadsan.

Cad é thógfas mé im' eascon? ar seisean.

Béidh ar siadsan go bráthach go dtí fear a chuirfeadh aon oidhche úrnaí insa gcaisleán atá againne ~~agus~~ tairéis ar n-bás agus má fhágaidh eiseachaidh tú ón draoidheᶻ agus ... leat féin ⁊ leis an fear an caisleáin

ċúġat ṁaiṫfiḋ sib.

Ní túisge a bí sin ráiḋte ná d'iompuiġ sí ina heascoinn ⁊ ċuaiḋ sí amaċ san abainn. Ċuir an rí gairm sgoile amaċ ar fuaid an oileáin ⁊ dubt. sé leasta fear ar bi abéaḋ indon a ingⁿ a ṫabáil go dtiuḃraḋ sé a ríoġaṁlaċt ⁊ mar dófa. Bí móruaisle an oileáin trí ċéile [illegible] a ḟuil ina ċaisleáin, i.c. na bḟ. aċ d'imiġeadar leo gan aon ċeann acu a ṫáinig ar ais. Lá dá ndeaċaiḋ Eogan a' Mhuileoir amaċ a ṫógáil a' damba a cuir a' ṁuillinn ag obair, céard ḋeicfeaḋ sé aċ eascoinn ṁór ṁillteaċ ag cúlaḋ a' damba. Rug sé abaile ċoim luaiṫ ⁊ ṫig sé í ⁊ ġearr píosa [illegible] go [illegible] sé an eascoinn. Ṫáinig sí ar ais ⁊ an píosa [illegible] aice. Bí an [illegible] [illegible] aice le n-a bualaḋ

Ó Eogain, arsa sí, ní ṁarḃóċa(ḋ) tú mé.

Is cuirteaċ a rud, arsa Eogⁿ go bfuil eascoinn indon cainnt leom.

A Eogain arsa sí, bíoḋ ḟios agad gur bainⁿ óg [illegible] atá faoi ġeasaiḃ.

Bfuil rud ar biṫ fa domhan indon ṫú a ṫógáil asaiḃ? arsa Eogⁿ

Níl ná ar bi indon mé a ṫógáil [illegible] [illegible]

ḃfágaḋ mé fear a ċuirfeaḋ trí oíḋċe fliuċ i gcaisleán na ḃFaṫaċ 7 má tá puinn ar bit beo fós ionta ṫé ar maidin tiocfaiḋ siad 7 déanfaiḋ mé cóir slánṫollán é 7 bí sé ar ceann

Gaḃfaiḋ mise ann, adeir Lor^n, anoċt.

beiḋ neart le n-iṫe 7 le n-ól aḋ adeir sise 7 neart solais

Nuair a fuair Lor^n an oíḋċe breaḋ ré fliuċ, i gcaisleán na ḃFaṫaċ. Bí bord maiṫ leagṫa romhaiḃ neart le n-iṫe 7 neart le n-ól, teine 7 solas. Bí an oíḋċe dá caiṫeaṁ 7 ní raiḃ féin freagraiḋe ar biṫ dá cur ar Lor^n.

Tar éis ar feaḋ an fairsean gaḃfaiḋ mise a ċodlaḋ liom féin — ċonaic sé seomra a raiḃ leabaiḋ ann, codlóċaiḋ mé go sáṫ ann go maidin. Ní raiḃ aon sé ina ċodlaḋ nuair a ṫáinig na trí ḟaṫaċ isteaċ 7 suiḋeadar ag an teine.

Ḃfuil aon sgéal aḋ adeir ceann acu leis an gceann eile

Céad maiṫ rom-sa beiḋ ag imirt ar sgál 7 gan leor aiṫ cé ḃeaḋ ag éisteaċt liom.

Níl aon duine ag éisteaċt linn arsa ceann eile nár ṁarḃuiġeamar an fear a ḃí ag éisteaċt linnanraḋ.

"chuartóchaidh) nuair an teach ad[illegible] an [illegible] faraich

Chuaidh sé suas na sceimhe ⁊ cé ghebbhadh sé ná leabaidh ach "bog" an mhulleoir.

Sid é "bog" an mhulleoir, ar seisean

Caith annas annsoin agam é ar sead-san

Caith sé annas ar an urlár é, chaomhnaigh an triúr [illegible] ó chornéal go coirnéal don teach. Bhí siad tá [illegible] leobha ar fead na hoíche gur ghlaoigh an coileach ⁊ d'imthigh siad annsin. Shíl siad go raibh sé marbh aca. Ní raibh a bhí seachran [illegible] nuair a tháinig an bean[illegible] [illegible] ⁊ d'fhiafruigh sí de a raibh beoch[an] ar bith ann.

Tá ar [illegible], ar seisean, go leor.

Maith a fear ar sise, má tá anál ar bith ionnat [illegible] nuair [illegible] [illegible]

Bhí buidéal [illegible] aca ⁊ chuimil sí dhó é Rinne sí chóin slán chóin folláin é ⁊ bh. sé arís.

Maith a fear, ar sise. A mbeidh sé in [illegible] ach fanacht anois ann.

M'anam go mbeidh, ar seisean

Chuaidh sé ann san oidhche lárna bhárach ⁊ [illegible] an am céadna chuaidh sé a chodladh arís. Tháinig an triúr fathaigh arís.

Ḃfuil aon sgéal anois agat? arsa ceann aca.

Cé'n ċaoi a ngabhfainn ag inneaċt sgéil ar Seusan gan fios aim cé tá ag éisteaċt liom?

Ṁarbuiġ muid an muilleoir aréir, ar Seusan, ní ḟéadfaḋ sé beiṫ ann anoċt.

Ḃeiḋ fios aim-se ar an gceónaiḋ fear ag teiġ ina ṡeasaṁ.

Ó ná, adeir sé, tá sé anois, tá ċaiteaċ ann ar an urlár aca. Sé ḃeir sgéal a fuair sé an ċéad oiḋċe fuair sé a ṡeaċt n-aice an gealaċ n-oiḋċe. Nuair a ġlaoiḋ an coileaċ bhéigeas ṫóg' iniċaiḋ ní tuigfe a ḃótar anuas ná ṫáinig an béirneoġ" óg ḋéanfaiḋ sé é a raiḃ aon ḃeoċ ann. Ḃuġ sé ḋá iarraiḋ ar anál a tarraingt ċuil ḋá raiḃ sé istoiġ a freagairt

Maiḋ aféar ar seo, ag cuimilt a bhuidéil íoċtáine ḋó.

Bhuineas iomlán iomlán bollán é a ḃí sé aréir, ḃeaḋ sé ag meirneaċ ó ḋ fanaiċ anoċt ann, a boṡ"? ar seo

Ní'l anam go ḃfanfaḋ ar Seusan

Ċuaiḋ sé ann an gceónaiḋ n-oiḋċe. Ní abfaḋ a ḃí sé ina ċodlaḋ nuair a ṫáinig na fatuiġ ann

torruiġiḋ adarc ceannaċa an mbeaḋ Eoġan uaig
sul tá suaiṫinnid síos.
Ṫorruig ⁊ fuair. Caiṫ sé anuas é bíoḋar sé
ċiceáil gréaċ ar fuaḋ a' tiġe gur ṁilleadar leota
leis go raiḃ sé marḃ. Cuireadar síos teine
ṁór annsin ⁊ ḋódadar síos ḋá ċoir na
teineaḋ ċúig béal an teine a dearġaḋ.
Anois ar fiadhtain nuair a béal an teine
dearġṫa cuireanaí bog" ar ċúlaiḋ na teineaḋ
agus dealraḋ gḃriseag .... Rugadar air
tarraingeadar amaċ an teine ⁊ ċuireadar an
ċúlaiḋ na teineaḋ é. Níl ann aċ go raiḃ sé
ar ċúlaiḋ na teineaḋ nuair a ġlaoiḋ an coileaċ.
agus b'éigean dóiḃ imṫeaċt. Níl ann aċ go raiḃ
sealtan imiġṫe nuair a ṫáinig an bean-riaġan
óg. Tarraing sí amaċ as an teine é. Ní ṫáinig
go bráiḋ ná marḃ bog" air sin.
Ṁaig sé trí caraiḋ ar a aiṫ a ṫarraing
sul tá raiḃ sé i ndon ...
Maiċ a fear ar sí.
Ċaiṫeaḋ sí a bualaḋ ... Rinne sí
ċóiṁ slán follán ⁊ ... sé oiḋċe ná lá ...
Sínead leat anois, a bog" ar sin.

Ṫug sí isteaċ i seomra é a bí lán d'ór. Nuair a bí sin feicṫe aige ṫug sí isteaċ i seomra eile é a bí lán d'airgead glas. Ṫug sí isteaċ i seomra eile é a bí lán d'airgead ruaḋ.

Anois a Eoġ^n arsa sí cé hacu sin a ṫógfas tú?

Feicṫear ḋom arsa sé nár ṁór dom ċú féin a ṫagáil, a ṫeaċt ⁊ ṫaoiseaċ mé ċú i dtosaċ ar ceaċtar acu.

Is fíor sin, ar sise, aċ ní ṫaḃarfainn-se mé féin a ṫaḃairt duit nó go n-iarrfá mé. Leis sin ⁊ léim-se an caisleán [illegible] anois ar tá lá is ṁairfeas muid, ar sise, aċ caiṫfiḋ tú [illegible] ar [illegible] ag m'aṫair sul tá [illegible] muid go dtuga mé le n-[illegible] dó go [illegible] [illegible] [illegible]. Aċ bí áit sa [illegible] sío [illegible] baile ṁór ar a [illegible] [illegible] lá [illegible] [illegible] muid ⁊ [illegible] mé leat abaile.

Bí seanċailleaċ ina cóṁnaiḋe i naice le Eoġ^n a raiḃ [illegible]. Bí sí ag ceapaḋ i gcóṁnaiḋe go bpósfaiḋ Eoġ^n a [illegible]. An lá a bí Eoġ^n le pósaḋ ġléas sé [illegible] ⁊ [illegible] sa [illegible] ⁊ a ḃreiṫe capall. D'iṁiġ leofa an bóṫar aċ cé ṫeoċfaiḋ [illegible] aċ an cailleaċ.

an uair deireannach d'fhanaí t. very last time
D'eanach talamh ar bith arís.

ara a bhfocain ar sise cá bhfuil tú a' gul cóir mar
sin ar maidin.

Tá mé a' gul gonna pósadh, ar seisean.

Ó pósadh! ar sise. Seo ubhall duit ar
sise bhéarfas go ... [illegible] ... [illegible] agus go dtí
go dtí an baile mór agus ... an t-ubhall ... [illegible]
... [illegible].

Nuair a bhí sé leathbhealaigh chuir sé lámh ina
phóca agus thóg sé amach an t-ubhall agus bhain
sé greim as. Thuit sé ... [illegible] ina chodladh
annsin ar a ... [illegible]. Thóg an buachaill é agus ... [illegible]
sé ... a ... [illegible] ... an b. ara ... [illegible]
... [illegible] sé go ... [illegible] ar an mbaile mór
... [illegible] sé an ... [illegible] ... [illegible] sé ... [illegible]
... [illegible]. ... [illegible] sé ... [illegible]. Chuir sé lámh ina phóca
agus ... [illegible] sé amach ... [illegible] a raibh ... [illegible]
agus ... [illegible] sé dó é.

Seo anois adúirt sé ... [illegible] dó é ... agus
... [illegible] ... [illegible] a ... [illegible] dó agus bhíodh sé
... [illegible] ... [illegible] ar a ... [illegible] arís.
... [illegible] sé ar ais go dtí ... [illegible] agus ... [illegible]
... [illegible] sé an ... [illegible] dó. Chuir sé ... [illegible] é.
... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] sé ... [illegible] an buachaill

[illegible] arís. Bíodar na séanaí ar an mbaile mór. Bhí [illegible] [illegible] ag a gcailligh. Casadh dó arís í.

Ní féidir gur pósadh arís indiu a Lorc., ar sé, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ar seisean.

Thug sí ubhall eile dó mar thug sí indé. Nuair a bhí sé leathbhealaigh arís bhain sé greim as an ubhall. Thuit sé ina chodladh anuas dá chapall. D'dhúisigh an b. Níor stop sé go ndeachaigh sé isteach ag an mbaile mór. Casadh an bean óg leis, cóiste aici ceithre cinn de chapaill aice. D'fhiafraigh sí de cé raibh Lorc. agus d'innis sé dhi.

Seo anonn go dtí [illegible] eile – bhí sé ar thaobh na ~~[illegible]~~ gealaighe. Tabhair é seo dó ach [illegible] sé [illegible] dó ach bheadh sé [illegible] [illegible] [illegible] ag a dó [illegible] a chlog. Tháinig an buachaill ag Lorc. agus thug sé an [illegible] dó. Chuireadar abhaile maidin [illegible] [illegible] [illegible] faoi [illegible] agus d'imthigheadar ina a bhóthar. Casadh an chailleach dó arís agus thug sí ubhall eile dó. Nuair a chuaigh sé leathbhealaigh bhain sé greim as agus thuit sé ansan ina chodladh mar thuit sé cheana. D'imthigh an buachaill agus níor stop sé go ndeachaigh sé isteach ar an mbaile mór

Casaḋ an ḃóṫair ag dul [illegible] ní [illegible] cé raiḃ ḃóṫar
D'innis sé ḋuinn: "Tá sin [illegible]," ar seisean, "ní [illegible]
tuilleaḋ anois ar ḋáil na [illegible] 7 [illegible] ḋó é
ní [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lá [illegible]
bliaḋain 7 an lá inniu ní feicfiḋ sé aon [illegible]
go deo arís.

Ṫáinig sé [illegible] ḃóṫ[ar] [illegible] sé an tuilleaḋ
ḋó [illegible] abaile. D'innis sí ḋó céard
a ḃí [illegible].

[illegible] go leor [illegible] ḃóṫ[ar]

[illegible] sé [illegible] [illegible] [illegible]. Ṡuiḋ sé síos
ag an gcaisleán 7 líon sé a ṗócaí le ór. Ḃí sé
ag smaoineaṁ 7 ag síor smaoineaṁ gan ḟios aige cé raiḃ
sé ag dul ar feaḋ bliana. Ṫáinig sé isteaċ ag
seanḃean oíḋċe 7 d'iarr sé lóistín uirṫi

Céal(?) [illegible] ḃfuil tú ag dul ag teaċ na [illegible]?
ar sise

Céim ḃóṫair ar seisean

Ó [illegible] an rí [illegible] le [illegible] 7 [illegible]
[illegible] fear an [illegible] [illegible] [illegible] an [illegible] [illegible].
Tá [illegible] ag [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible]
ag an [illegible].

Ní ġaḃfaiḋ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ní ġaḃfaiḋ

mé a' dearcaḋ ar a bróġaiḋ.

D'imṫiġ leo ar maidin 7 níor stop sé go ndeaċa sé go dtí an teampull. Ṫáiniġ na cóṁarsain uile go léireaċ 7 nuair a ḃíodar a tíġeaċt sgap leo uaċ an nauġeán a bí ar ċaoi na gréine. Ċuaiḋ an fear óg isteaċ ag an teampull ċóṁ luaṫ 7 ṫáiniġ sé níor ġabfaḋ an bairín óg isteaċ. Ṫáiniġ sé amaċ 7 ḋfiafruiġ sé ḋuine céard a bí dá coinneáil.

Ní ġabfaiḋ mé isteaċ mara ḃfáġa an fear óg a leigeas an ḃfileáḋ dom. Ḋfiafruiġ an fear óg dá bóiṫ céard a ceannóċ an fileaḋ uaiḋ.

Ní ċólfaiḋ mise ar aiṫġeaċ ar biċ an fileaḋ, ar sgéalan.

Ġaḃ sé isteaċ ina cóiste 7 d'iompuiġeadar abaile arís. Láṙnabáireaċ ċuadar uile a bróġa arís. Bí an fileaḋ a bí ar ċaoi na gcalaiġe sgaoilte ag leo ar an mballa rómpa. Ní ġabfaiḋ sé isteaċ mara bṫiġeaḋ an fear óg fileaḋ mar é ċuige.

Ní ḋeárna sé aċ dul isteaċ ina cóiste

nuair filleadh abhaile. An [illegible] lá [illegible] [illegible] a
[illegible] arís. Bhí [illegible] poinnte ar an mbealach
nuair an tsléibh a bhí ar dhul na [illegible] agus
sgaptha ar an mballa. [illegible] [illegible] 7 [illegible] sí
an tsléibh 7 [illegible] sgaptha ar an mballa [illegible] sí
amach ar a' gcéile.

[illegible] sin, ar sise, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ar [illegible] go dtagaim abhaile
[illegible] go dtí teach m'athar.

Thug sí abhaile go dtí teach a hathar é
nuair leag sí na trí [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ag [illegible] a hathar.

[illegible] an fear [illegible] [illegible] ar [illegible]
a [illegible] [illegible] 7 [illegible] na trí [illegible]
a [illegible] [illegible] le go bhfuigheadh sé amach
mé [illegible] a [illegible] an [illegible] ar féin
[illegible] a [illegible] 7 [illegible] sé mé ní
raibh aon [illegible] go [illegible] agus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sé na trí [illegible] [illegible]

Maidin [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 7 [illegible]
agus [illegible] [illegible]. [illegible] an [illegible] 7 [illegible]
[illegible] [illegible] caiple 7 [illegible] [illegible] 7 [illegible]
[illegible] [illegible] 7 [illegible] [illegible] sí [illegible] [illegible]

78 [illegible]
20 [illegible]

F98

glan amach go dtáinig glan go dtí caisleán na
bhFiachaí(?) cuireadar fútha ann. Thugadar slighe
mhaith cóiste don bhuachaill. Níor thógadar
an caisleán amach cúig(?) mhaireadar. Chuireadar
síos an [illegible] 7 d'óladar tae 7 mara raibh
siad-san go maith tá súil agam go rabhaid
anois — Tá sé gnáthamhail(?) a bheith
tuirsí(?) sásaighthe(?) faoi seo

Tá mé [illegible] [illegible] ní go
bhfuil mé [illegible] go bhfuil sé [illegible] síos
blianta ó chuala mé é sin. Ní 7
seanfhear(?) [illegible] a chuala mé é.

12/10/37.

Peadar Ó Máille ⁊ fear na mbuicéadaí.

Bhí Peadar Ó Máille, Seán Ó hAllmhuráin agus Liam Mac Conmara ina bhfir óga, ina seasamh. D'airigh siad fear na mbuicéadaí a luigh ar an talamh i gcoinne dhá chéad slat nó níos gaire dhóibh, ná faca siad dáb. Dubhairt siad go ngabhfaidís go bhfeicfidís céard a bhí ann. D'imigh an triúr le doras mór go bhfeicfidís é. Is mó an doras a bhí acu a' tigeacht ar an mbóthar nuair a shroich siad d'aontaigh arís céard a chonaic siad nó d'airigh siad ach ní thiocfaidh siad ar a tóir arís.

27/10/37

i ngraifeáil

graifeadh an cur a bhí ar fataí fadó.

Talamh Grafáin

Sa droch-shaol agus ina dhiaidh bhí daoine ag grafadh talmhan le haghaidh fataí. Sgraifidís an talamh le grafán a dhéanadh an gabha dóibh. Deanamh an [illegible] mórán a bhí air ach nach raibh sé chomh cam. Sgraifeadh fear an oiread lá leis is nach sgraifeadh mórsheisear le láidhe. Nuair a bhíodh an talamh sgraiste aca dhéanaidís gróigíní beaga ar an gcolag de na sgraitheacha. Bhí cumparáideacht an ~~[illegible]~~ iomaire fáiche idir na tsraith aca. Rómhairidís é sin agus fásaidís na sgoilteáin. Nuair a cheaptaidís go raibh an sgraith tirim dhóighidís na sgraitheáin. Sgaraidís an luaith ar an iomaire nuair a bhídís ag dul dá bhfágaint agus é a mbeith dá leagadh ar na fataí agus go mbainidís iad. Níor cuireadh tada i ndiaidh na bhfataí. Tá grafán le feiceáil i mbun gach cnuic i ndúiche Seoighe a bhfuil talamh criadhta ann. Tá cumparáideacht na n-iomairí le feiceáil i gcónaí ann. I ndiaidh beathaí dhóighidís na sgraitheáin.

Cumpaiḋeaċt na n-iompaċaí

Ċuala mé m'aṫair á ráḋ go raiḃ sé ag baint ḟataí 7 níl na Sasana ar talaṁ grafáin. Ċuaiḋ meaċ (beaċ) ṫart uair d'aiṫniġ m'aṫair í 7 ~~ċuala~~ ċonnaic sé í "Is iad dtaġ-ṡlóġ ar bí acá agad," adeir m'aṫair "níl le maiṫ ar bíṫ a ṫagaint í."

Bí ṫeoṫ aige go maiṫ go raiḃ rud éigin ag teaċt iudcas na ~~ub~~ meaċan. Bí na comharsannaí ag baint ḟataí ar gaċ taoḃ de. "Téiġiġí ar leasan 7 tógaiġí na fataí, adeir sé leo 7 clúduiġí iad."

~~tóg 7 clúdaiġ~~. Bí an ġráinseóga ċomh breaġ 7 gur ṡiubáil na comharsannaí uaċ dtoṫaidír aon ṗáṫa amoċ, bí an oiread sin deifir orṫa á mbaint. Níor ṫógadar aon ṗáṫa an oiḋċe sin. Nuair a d'éiriġ siad ar maidin ní raiḃ bleas le feiceál aca ag sneaċta. Bí an talaṁ folaiġṫe ar fad. Níor ḟéad siad aon ṗáṫa a ḃaint go ceann míosa 'na ḋiaiḋ sin

Fothraí tíre, sean-bhallaí tíre
cabhlaí tíre, sean-ṫaí
? creatlaí tíre

áitreabh dwelling place

Comharthaí aimsire

Ní ghabhann an preampallán thar ais le aimsir fhuar, aimsir te nó aimsir mhaith. Is iondual go dtéigheann sé thar le droch-aimsir.

An méid a théigheann thar spréachóga thar bhfuil sé faoi don ghréin is comhartha aimsire í, go holc nó go maith.

185 x 300   55,500

Sé a dócaighe go mbeireann an chuach an ubh sa nead má bhíonn deis aici air sin, agus nuair nach mbíonn deis aici air sin a dhéanamh go gcuireann sí an ubh sa nead le na crúb nó le na gob.

Ábhar mór conspóide eile fead an réasún a ngaibheann an chuachóg na húmhearaí [illegible] as an nead. Caitheann sí amach iad gan bhréig agus é sin i bhfíor-[illegible] a laethanta agus gan í ach ina sgallchán dearg gan radharc aici ná sgreadaí.

Cén fáth dtiocfadh a ngcabhróchaidh sí fan am áirithe sin go mba feirrde í féin agus í fuar [illegible] a [illegible] ainm[illegible] gan an dara [illegible] a bheith le fear aca? W. Hudson [illegible] ar an uile [illegible] na mallacht [illegible] sé an gnáth-bhéarla seo. Deirbhigh sé go bhfuil ball airighthe ar fheamainn [illegible] na cuachóige [illegible] go bhfuil [illegible] agus [illegible] [illegible] [illegible] sí mo [illegible] ar [illegible] na [illegible]. Nuair a [illegible] sí ubh nó sgallchán ar a druim [illegible] sí í féin i [illegible] amach [illegible] [illegible] tóin [illegible] [illegible] mór [illegible] agus [illegible] sí [illegible] [illegible]

Coláisde Iognáid,
Gaillimh.

Seo é an t-aon scéal amháin a scríobhas féin ó Ṡeán Mac an Rí. Ba ṁaiṫ liom dá bfhéadfainn gabháil siar ⁊ é ċeartú, mar tá amhras agam ar ċuid de na fuirmeaċaibh gur mé féin do ċur isteaċ iad i ngan fhios dom féin. Tá cosaṁlaċt air go raibh cuid de dearmadta aige ⁊ go raibh sé ag iarraidh cuimhneaḋ air. I n-a ḋiaiḋ sin is breáġ liom é. Ṡíleas gur fearr dom é ċur ċugat mar a bhí sé agam, go mb'féidir go mba ṁaiṫ leat é ⁊ tú ag déanamh leabhair faoi Ṡeán.

Beir buaḋ ⁊ beannaċt.

Seán de Híde C.Í.

Bhí mé a tigheacht ó aonach Uachtar Árd. Bhí peire beithidhigheach ceannuidhe agam. Bhíodar an-fhiadháin. D'olamar deoch ag an Teach Dóighte. Thainig Peadar O Máille suas liom ag an leic bhain, bhí cárr aige dubhairt sé liom a thigheacht sa gcárr leis, bhí an oidhche an dubh agus níor mhaith liom mo dhá bheithidheach a fhagail ar an mbhothar . Ag mullach Man Aoidh tháinig mé suas leis arís. Bhí sé ag imteacht go réidh. Bhi se a ridh a gigheacht a gcarr aris leis agus ni dheachas ar bharr an chruice d'aigigh me laige a tigheacht orm agus ni raibh fios a'm cheard e no cen t'ughdar Thosuigh me a cur alluis agus bhi me ag iarraidh coinneal suas leis an muinntir a bhi liom. Faoi cheann sgathaimh bhiodar imthighthe uaim. Ni raibh me indon coinneal suas leofa. Bhi me chomh feachta agus ta me dearbhtha nach raibh me a deanamh mile san uair. Thainig me isteach i dteach agus shuidh me ar chathaora in aice an dorais agus d'iarr me deoch ar an mbean og. Thug si sin chugam baisin mor bainne. Nuair a bhi si dha thabhairt dom "o" adubhairt si, "ta rud eicient ort, "Seachain a n-olfa e sin". Tug si piosa arain agus im chugam. "Ith e seo an chead uair", ar sise. Rug me ar an sgian agus bhain me bordail da ghreim de'n arain. D'ith me e. Chomh luath agus bhi an da ghreim ithte agam bhi me chomh maith agus bhi me aon oidhche no la ariamh. Rug me ar an mbainne agus d'ol me e. Ghlac me buidheachas leithe agus thainig me abhaile. Ni raibh blas orm o bhlais me de'n aran agus de'n im. Ni ina ocras a tiochfadh an fear gortach ach ina lagar.